

Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society

Vol 10, No 1 (1959)

ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

BULLETIN
DE LA
SOCIÉTÉ VÉTÉRINAIRE
HELLÉNIQUE

BULLETIN
OF THE
HELLENIC VET. MEDICAL
SOCIETY

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ · ΜΑΡΤΙΟΣ 1959 ΤΕΥΧΟΣ 33^{ΟΝ}

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΤΟΥΣ 1956
Ν. Κοεμτζόπουλος (Πρόεδρος) - Σ. Παπασπύρου (Αντιπρόεδρος)
Κ. Ταρλατζής (Γεν. Γραμματεὺς) - Χ. Δουμένης (Ειδ. Γραμματεὺς)
Σ. Ἀῦφαντῆς (Ταμίας)

•

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΕΛΤΙΟΥ
Ν. Τζωρτζάκης, Κ. Ταρλατζής, Κ. Β. Σωτηρόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Βοτανικὸς Κήπος - Ἀθήναι (Τ3)

SOCIÉTÉ VÉTÉRINAIRE HELLÉNIQUE
Jardin Botanique - Athènes (T3)

HELLENIC VETERINARY MEDICAL SOCIETY
Botanical Gardens - Athens (T3)

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

BULLETIN
DE LA
SOCIÉTÉ VÉTÉRINAIRE
HELLÉNIQUE

HELLENIC VET. MEDICAL
SOCIETY

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1959

ΤΕΥΧΟΣ 33^{ΟΝ}

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΤΟΥΣ 1959

Φ. Παπαχριστοφίλου (Πρόεδρος)-Α. Σταυρόπουλος (Ἀντιπρόεδρος)
Κ. Ταρλατζής (Γεν. Γραμματεὺς)-Κ. Μ. Σωτηρόπουλος (Εἰδ. Γραμμα-
τεὺς)-Α. Παπαδόπουλος (Ταμίας).

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΕΛΤΙΟΥ
Ν. Τζωρτζάκης, Κ. Ταρλατζής, Π. Δραγώνας,
Α. Παπαδόπουλος, Α. Βέλτσος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Βοτανικός Κήπος - Ἀθήναι (Τ3)

SOCIÉTÉ VÉTÉRINAIRE HELLÉNIQUE

Jardin Botanique - Athènes (T3)

HELLENIC VETERINARY MEDICAL SOCIETY

Botanical Gardens - Athens (T3)

Έτησία συνδρομή έταίρων Έλλην.
Κτηνιατρ. Έταιρείας . . . . Δρχ. 100
(Οί έταίροι λαμβάνουσι τó Δελτίον
δωρεάν)

Έτησία συνδρομή Δελτίου (έσωτερ.) » 100
» » » (έξωτερ.) » 120
» » » (διά φοι-
τητάς) . . . . . » 40

Έμβάσματα καί έπιταγαί
ΑΓΓΕΛΟΝ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΝ

Κτηνιατρικόν Μικροβιολογικόν Ίνστιτούτον
Βοτανικός Κήπος-Άθήναι (Τ3)

Διευθυντής Συντάξεως
ΚΩΝΣΤ. ΤΑΡΛΑΤΖΗΣ

Κτηνιατρικόν Μικροβιολογικόν Ίνστιτούτον
Βοτανικός Κήπος - Άθήναι (Τ3)

Abonnements pour l'étranger } . . . \$ 4
Foreign subscriptions }

Adresse } **Dr ANGELOS PAPAPOULOS**
Address } ΚΤΙΝΙΑΤΡΙΚΟΝ ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΗΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ
VOTANIKOS KIPOS - ATHENS (T3) - G R E E C E

Chef de }
rédaetion } **Dr. C. TARLATZIS**
Editor } ΚΤΙΝΙΑΤΡΙΚΟΝ ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΗΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ
in Chief } VOTANIKOS KIPOS ATHENS (T3) - G R E E C E

ΜΥΙΚΗ ΔΥΣΤΡΟΦΙΑ ΤΩΝ ΑΜΝΩΝ *

(ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ)

Ἰπὸ

ΕΥΘ. ΣΤΟΦΟΡΟΥ

Κτηνιάτρου

Ἐσχάτως ἔσχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαπιστώσωμεν ἐστὶν Μυϊκῆς Δυστροφίας τῶν ἀμνῶν εἰς Ἄμφικλειαν Λοκρίδος. Ἐπειδὴ ἐκ τῆς προσιτῆς ἡμῖν βιβλιογραφίας προκύπτει ὅτι ἡ νόσος αὕτη δὲν ἔχει μέχρι τοῦδε διαπιστωθεῖ παρ' ἡμῖν, ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον ὅπως μελετήσωμεν καὶ περιγράψωμεν αὐτήν.

Ἱστορικόν :

Κατὰ μῆνα Δεκέμβριον 1958 κληθέντες παρὰ κτηνοτρόφου τοῦ ὡς ἄνω Δήμου ἐπεσκεψάμεθα ποίμνιον ἀποτελούμενον ἕξ 100 περίπου προβάτων, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπὸ τετραετίας ἐνεφανίσθη νόσος ἀποδεκατίζουσα τοὺς ἀμνοὺς ἰδίως τῶν πρωτοτόκων προβατινῶν, καὶ δὴ ἀπὸ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῆς γεννήσεως των. Κατὰ τὴν δῆλωσιν τοῦ κτηνοτρόφου 10-15% τοῦ συνόλου τῶν ἀμνῶν προσβάλλονται ἑτησίως ἐκ τῆς νόσου ταύτης, παρουσιάζοντες δυσκαμψίαν τῶν ἄκρων δυσχεραίνουσαν τὴν τε ὀρθίαν στάσιν καὶ τὸ βάδισμα, καὶ μὴ ἐπιτρέπουσαν τὴν ἐκουσίαν ἀνέγερσιν τῶν κατακλινομένων ἢ πιπτόντων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀμνῶν. Ἡ ὄρεξις διατηρεῖται οἱ δὲ ἀμνοὶ θηλάζουσι προθύμως ἐὰν βοηθηθῶσι πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ποιμένος. Πάντως παρατηρεῖται προοιούσα ἀπίσχανσις ἐξικνουμένη μέχρι καχεξίας ἀγούσης εἰς τὸν θάνατον τῶν νοσούντων ἀμνῶν.

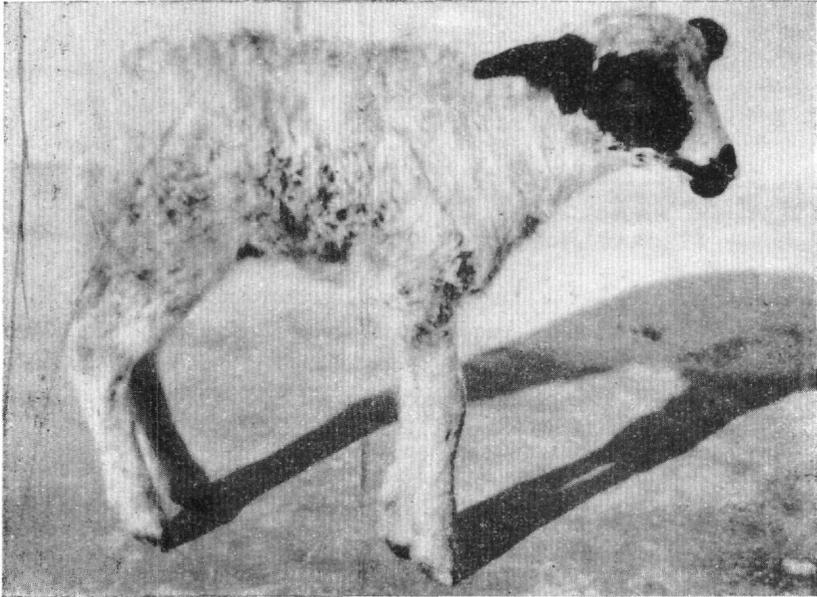
Κατὰ τὴν ἐπὶ τόπου μετάβασιν ἡμῶν εὔρομεν ἀμνον πάσχοντα ἐκ τῆς ἀνωτέρω νόσου, ἡλικίας 10 περίπου ἡμερῶν χρώματος λευκοῦ μετὰ μελανῶν κηλίδων πέριξ τῶν ὀφθαλμῶν. Οὗτος παρουσίαζεν προκεχωρημένην καχεξίαν, παράλυσιν καὶ τῶν τεσσάρων ἄκρων καὶ ἀδυναμίαν ἀνεγέρσεως ἄνευ βοηθείας. (Φωτογραφία ἀμνου).

Ἡ ψηλάφησις τῶν μυῶν τῶν ἄκρων καὶ ἰδίως τῶν γλουτιαίων τοιούτων, ἐπιτρέπει τὴν διαπίστωσιν ὅτι οὗτοι εἶναι δύσκαμπτοι καὶ παρουσιάζουσι

* Ἀνεκοινώθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κτηνιατρικὴν Ἑταιρείαν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 17 Φεβρουαρίου 1959.

σκληρίας κειμένας κατὰ βάθος. Ἡ αἰσθητικότης ἀφ' ἑτέρου ἦτο τὰ μέγιστα μειωμένη μὴ παρατηρουμένης σχεδὸν ἀντιδράσεως εἰς τὸν διὰ καρφίδος νυγμόν.

Ἡ τοιαύτη κλινικὴ εἰκὼν ἐνέβαλε εἰς ἡμᾶς τὴ ὑπόνοιαν ὅτι ἡ εἰς Ἄμ-

φίκλειαν παρατηρηθεῖσα νόσος τῶν ἀμνῶν ἦτο ἡ Μυϊκὴ Δυστροφία ἢ ἀποκαλουμένη ὑπὸ μὲν τῶν Ἀγγλοσαξόνων *Stiff Lamb Disease*, ὑπὸ δὲ τῶν Γάλλων *Maladie du Raide*, *Maladie des Muscles Blancs*.

Ἐθεωρήσαμεν ὄθεν σκόπιμον ὅπως προβῶμεν εἰς τὴν μελέτην τῆς νόσου ταύτης ἐκθέτοντες κατωτέρω τὰ ἡμέτερα εὐρήματα.

Πρὸς τοῦτο, προσεκομίσαμεν τὸν νοσοῦντα ἀμνὸν εἰς τὸ Κτηνιατρικὸν Μικροβιολογικὸν Ἰνστιτούτον ἔνθα προσέβημεν εἰς τὴν θανάτωσιν καὶ νεκροτομὴν αὐτοῦ διαπιστώσαντες τὰ ἑξῆς :

Νεκροτομή :

- 1) Ἀπὸ τῆς θωρακικῆς κοιλότητος : Οὐδέν.
- 2) Ἀπὸ τῆς κοιλιακῆς κοιλότητος : Οὐδέν.
- 3) Ἀπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Νευρικοῦ Συστήματος : Οὐδέν.
- 4) Ἀπὸ τοῦ Μυϊκοῦ Συστήματος : Οἱ μύες ἡμιτενοντώδης, ἡμιμυενώδης, ἔσω ὀρθὸς μηριαῖος καὶ ὁ ἐν τῷ βάρει καμπτήρ τῶν φαλάγγων παρουσιάζουσι χαρακτηριστικὰς ἀλλοιώσεις μυϊκῆς δυστροφίας ἧτοι αἱ ἀνωτέρω μυϊκαὶ μᾶζαι παρουσιάζον κατὰ τόπους χροιάν λευκοκιτρίνην προσομοιάζουσαν πρὸς τὴν τοιαύτην τῆς σαρκὸς τῶν ἰχθύων, διεφορίζοντο δὲ σαφῶς ἀπὸ τῶν φυσιολογικῶν μυῶν. Ἡ ὑφὴ τῶν ἀποκεχωσμένων μυϊκῶν μαζῶν ἦτο

σκληρά, ἡ δὲ διὰ μαχαιριδίου τομὴ αὐτῶν ἦτο δύσκολος καὶ ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ὑελώδους ἰστοῦ (ἦχος τριγμοῦ).

Ἱστολογικὴ ἐξέταση:

Αὕτη ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ὑφηγητοῦ τῆς Παθολογικῆς Ἀνατομικῆς ἐν τῇ Κτηνιατρικῇ Σχολῇ Θεσσαλονίκης κ. Ἐλευθ. Τσιρογιάννη, πρὸς ὃν ἐκφράζομεν τὰς θερμότητάς μας εὐχαριστίας.

Ἐκ τῆς ἱστολογικῆς ἐξέτασεως τῶν ἀποσταλέντων παθολογικῶν ὑλικῶν διεπιστώθη ὅτι: Αἱ πλείσται τῶν μυϊκῶν ἰνῶν ἦσαν ἐκπεφυλισμέναι. Εἰς ταύτας παρατηρήθη τελεία σχεδὸν ἐξαφάνισις τῆς ἐγκαρσίου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γραμμωτῆς κατασκευῆς τῆς ἰνός. (Μικροφωτογράφημα Νο 1).

Μικροφωτογράφημα Νο 1.—Ἡ εἰκὼν παριστᾷ ἱστολογικὴν ἀλλοίωσιν ἐν ἣ παρατηρεῖται ἡ τελεία ἐξαφάνισις τῆς ἐγκαρσίου γραμμωτῆς κατασκευῆς τῆς μυϊκῆς ἰνός. Αἱ μυϊκαὶ ἴνες εἶναι κατακερματισμέναι καὶ ἐξοιδημέναι, οἱ πυρῆνες πυκνωτικοί. Ἦδη παρατηρεῖται ὑπερπλασία τῶν πυρῆνων τοῦ σαρκειλήματος καὶ πολλαπλασιασμός συνδετικογενῶν κυττάρων ἐντὸς τοῦ διαμέσου ἰστοῦ. Χρῶσις Αἱματοξυλίνη - Ἡωσίνη).

Συγχρόνως διεπιστώθη εἰς τινὰ σημεῖα ὑπερπλασία τῶν πυρήνων τοῦ σαρκειλήματος, σπανιώτατα δὲ παρατηρήθη διήθησις ὑπὸ μονοκυττάρων. Εἰς τινὰ σημεῖα αἱ μυϊκαὶ ἴνες ἐνεφάνιζον διογκώσεις, συνισταμένας ἐξ ὁμοιογενοῦς ὕλης προελθούσης προφανῶς ἐξ ἀποτόμου πύξεως τῆς συστατικῆς οὐσίας τοῦ μύος, ἐνῶ εἰς ἄλλας αὐταὶ ἦσαν κατακερματισμένοι. (Μικροφωτογράφημα No 2).

Μικροφωτογράφημα No 2.— Εἰς τὸ δεξιὸν τῆς εἰκόνης διακρίνεται φλεγμονώδης ἀντίδρασις παρισταμένη ὑπὸ λευκοκυτταρικῆς διηθήσεως. Παρατηροῦνται κυρίως ἄφθονα λεμφοκύτταρα καὶ τινὰ ἰστιοκύτταρα. Περὶ τὸ κέντρον τῆς εἰκόνης καὶ ἀριστερὰ τῆς διηθήσεως ταύτης διακρίνεται σαφῶς ἡ ὑαλοειδῆς ἐκφύλισις καὶ ὁ κατακερματισμὸς τῶν μυϊκῶν ἰνῶν. (Χρῶσις Αἱματοξυλίνη-Ἡωσίνη).

Εἰς τινὰ σημεῖα τοῦ παρασκευάσματος αἱ μυϊκαὶ ἴνες διατηροῦσιν εἰσέτι τὴν φυσιολογικὴν αὐτῶν ὕψην καὶ εἶναι ἀνέπαφοι.

Σημειωτέον ὅτι αἱ αὐταὶ μικροσκοπικαὶ ἀλλοιώσεις παρατηρήθησαν καὶ ἐπὶ ἱστολογικῶν παρασκευασμάτων προερχομένων ἐκ μυῶν φαινομενικῶς ὑγιῶν. Ἡ παράθεσις παρασκευάσματος σκελετικοῦ μύος προερχομένου ἐκ

φυσιολογικοῦ ἀμνοῦ καθιστᾶ εὐχερεστέραν τὴν διαπίστωσιν τῶν ἀλλοιώσεων τούτων. (Μικροφωτογραφία Νο 3).

Μικροφωτογράφημα Νο 3.— Ἱστολογικὴ εἰκὼν σκελετικοῦ μυὸς ληφθέντος ἐκ φυσιολογικοῦ ἀμνοῦ τῆς αὐτῆς ἡλικίας μὲ τοὺς προσβεβλημένους. Σημειωθῆτω ἡ διατήρησις τῆς ἐγκαρσίου γραμμωτῆς κατασκευῆς τῆς ἰνὸς καὶ ἡ καθ' ὅλον τὸ μῆκος ἀκεραιότης αὐτῆς. (Χρῶσις Αἱματοξυλίνη - Ἡωσίνη).

Μικροβιολογικὴ ἐξέτασις :

Αἱ γενόμεναι καλλιέργειαι εἰς διάφορα θρεπτικά ὑποστρώματα ὡς καὶ ὁ πειραματικὸς ἐνοφθαλμισμὸς πειραματοζῶων δὲν ἀπέδειξε τὴν ὑπαρξίν μεταδοτικοῦ τινὸς νοσήματος.

Βασιζόμενοι ὅθεν ἐπὶ τῶν προαναφερθέντων κλινικῶν, νεκροτομικῶν, παθολογοανατομικῶν καὶ μικροβιολογικῶν δεδομένων δυνάμεθα, φρονοῦμεν, νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ εἰς Ἐμφίκλειαν διαπιστωθεῖσα παρ' ἡμῶν νόσος εἶναι ἡ Μυϊκὴ Δυστροφία τῶν ἀμνῶν.

Αίτιολογία :

Οἱ πλείστοι τῶν ἀσχοληθέντων μὲ τὴν μελέτην τῆς Μυϊκῆς Δυστροφίας τῶν ἀμνῶν συγγραφεῖς ἀποδίδουσι τὴν γένεσιν ταύτης εἴτε εἰς ὑποβιταμίνωσιν Ε ἢ εἰς ταύτην συνδυαζομένην μὲ μεταλλοπενίαν τινά.

Τοιουτοτρόπως ὁ Liegeois (4) φρονεῖ ὅτι ἡ Μυϊκὴ Δυστροφία καὶ ἡ συμπαρομαρτοῦσα κατὰ Zenker ἐκφύλλυσις τῶν μῶν ὀφείλεται εἰς ὑποβιταμίνωσιν Ε ἀπλῆν ἢ σύνθετον (Ε - Α).

Ὁ Muth (5) ἠδυνήθη νὰ ἀναπαραγάγῃ πειραματικῶς τὴν νόσον διὰ τῆς χορηγήσεως σιτηρεσίου ἑλλιποῦς εἰς βιταμίνην Ε. Πάντως ὁ ἴδιος παραδέχεται τὴν συμβολὴν τῆς ἑλλείψεως ἰχνοστοιχείου τινὸς εἰς τὴν γένεσιν τῆς νόσου.

Οἱ Hutyra, Marek καὶ Maninger (4) ἀποδίδουσι τὴν νόσον εἰς τὴν διατροφὴν τῶν προβατινῶν δι' ἑλλιποῦς καὶ ἀκαταλλήλου σιτηρεσίου.

Ὁ Udall (7) πιστεύει ὅτι αὕτη εἶναι μὲν τροφικῆς φύσεως ὀφείλεται ὅμως εἰς τὴν ἔλλειψιν ἐκ τοῦ σιτηρεσίου, ἐπαρκοῦς ποσότητος φωσφόρου, δι' ὃ καὶ χορηγεῖ εἰς τοὺς νοσοῦντας ἀμνοὺς ἀραιὰν διάλυσιν φωσφορικοῦ δξέος, ἐπιτυγχάνων ἐνίοτε ὡς λέγει τὴν ἴασιν αὐτῶν.

Κατὰ τὸν Ἀσπιώτην (1) ἡ μυϊκὴ δυστροφία ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς ἔλλειψιν ἐκ τοῦ σιτηρεσίου Βιταμίνης Ε.

Ὁ Corsico (2) ὑποστηρίζει τὴν ἄποψιν ὅτι ἡ νόσος ὀφείλεται εἰς σύνθετον Βιταμινοπενίαν καὶ Μεταλλοπενίαν καὶ τέλος ὁ Hogue (3) παραδέχεται ὅτι ἔλλειψις Βιταμίνης Ε καὶ σεληνίου συνιστῶσιν τὴν γενεσιουργὸν αἰτίαν τῆς μυϊκῆς δυστροφίας τῶν ἀμνῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων προκύπτουσι φρονοῦμεν τὰ κάτωθι συμπεράσματα :

- 1) Ἡ μυϊκὴ δυστροφία τῶν ἀμνῶν ὑφίσταται καὶ παρ' ἡμῶν.
- 2) Ἡ ἐκδήλωσις αὐτῆς λαμβάνει χώραν ἀνεξαρτήτως ἐποχῆς.
- 3) Αὕτη ἐμφανίζεται συνήθως εἰς τοὺς ἀμνοὺς τῶν πρωτοτόκων προβατινῶν καὶ δὴ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἀπὸ τῆς γεννήσεως των.
- 4) Αὕτη πιθανότατα ὀφείλεται οὐ μόνον εἰς ἔλλειψιν Βιταμίνης Ε ἀλλὰ καὶ εἰς μεταλλοπενίαν τινά.

Τὸ καθ' ἡμᾶς ἐπιφυλασσόμεθα ὅπως δοθείσης εὐκαιρείας, προβῶμεν εἰς πληρεστέραν μελέτην τῆς νόσου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Ἀσπιώτη Ν. : Φυσιολογικὴ Διατροφή τῶν ζώων, 1950.
- 2) Corsico G. : Atti della Soc. Ital. Sc. Veterinarie, Vol. VII, 1953, 566.
- 3) Hogue E. D. : Cornell Nutr. Conf. 12-13 Nov. 1958.
- 4) Hutyra, Marek & Maninger. Sp. Path. & Ther. of Dom. Animals, 1949.
- 5) Liegeois F. : Pathologie Médicale des Animaux Domestiques, 1955.
- 6) Muth O. H. : Yearbook of Agriculture. Washington D. C. 1956.
- 7) Udall H. D. : The Practice of Veterinary Medicine, 1943.

RIASSUNTO

MIODISTROFIA DEGLI AGNELLI

Da

E. STOFOROS

Medico - Veterinario

1. La miodistrofia degli agnelli esiste pure in Grecia.
2. La sua manifestazione é indipendente dalla stagione.
3. É dovuta non solo alla carenza vitaminica (Vitamina E), ma pure alla carenza di altre sostanze oligodinamiche.
4. Si manifesta dal primo giorno della nascita.
5. Principalmente vengono colpiti gli agnelli delle primipare pecore.

**ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΚΑΡΔΙΤΙΣ ΕΙΣ ΑΓΕΛΑΔΑ
ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΥΤΗΣ ***

Ἰπὸ

Ε. ΤΡΙΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Κτηνιάτρου

Εἰσαγωγή : Ἡ διὰ ξένου σώματος τραυματική περικαρδίτις τῶν Βοοειδῶν παρουσιάζεται ὑπὸ τῶν περισσοτέρων συγγραφῶν ὡς λίαν θανατηφόρος. Ἡ διάγνωσις αὐτῆς ἀποτελεῖ ἔνδειξιν διὰ τὴν σφαγὴν τοῦ πάσχοντος ζώου.

Ἡ ἐντύπωσιακῶς καλὴ ἔκβασις τῆς διὰ γαστροτομῆς ἐπεμβάσεώς μας, εἰς ἀγελάδα φέρουσαν ἐντὸς τοῦ κεκρυφάλου ἀριθμῶν ξένων σωμάτων ἐξ ὧν τὸ ἓν εἶχεν τρώσει τὸ περικάρδιον, καὶ τὸ γεγονός ὅτι διὰ πρώτην φορὰν ἐνεργεῖται εἰς ἀγελάδα ἐπιτυχῶς γαστροτομή, παρὰ τῆς Κτηνιατρικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Νομοῦ Φθιώτιδος μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν σκέψιν ὅτι ἡ περίπτωσις εἶναι ἀξία ἀνακοινώσεως.

Ἱστορικόν : Ἀγελὰς ὑπὸ τὸ ὄνομα Αὐγοῦλα ἡλικίας 3 ἐτῶν, φυλῆς Switz ἀνήκουσα εἰς Πρώτυπον Κτῆμα Βαρδατῶν (Λαμίας) παρηκολουθεῖτο ἀπὸ εἰκοσαήμερου καὶ πλέον παρὰ τοῦ Δ/ντοῦ τοῦ Ἀγροτικοῦ Κτηνιατρείου Λαμίας ὅστις τὴν 23-4-58 μᾶς παρεκάλεσεν ὅπως ἐξετάσωμεν τὸ προσαχθὲν εἰς τὸ Ἀγροτικὸν Κτηνιατρεῖον Λαμίας πᾶσχον ζῶον καὶ ἐνεργήσωμεν κατὰ τὸ δοκοῦν.(¹)

* Ἀνεκοινώθη εἰς τὴν Ἑλλ. Κτην. Ἐταιρείαν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 17/2/1959

1) Ἐκφράζομεν τὰς εὐχαριστίας μας εἰς τὸν Δ/ντὴν τοῦ ἀγροτικοῦ Κτηνιατρείου Λαμίας κ. Ἀναστ. Τσέλιον δια τὴν εὐκαιρίαν ἣν μᾶς παρέσχεν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀνωτέρω ἐργασίας.

Ἐκ τοῦ ἀναμνηστικοῦ τῆς περιπτώσεως προέκυψεν ὅτι ἡ ἀγέλας παρουσίαζεν, ἀνορεξίαν, ἀδιαθεσίαν, πτώσιν τῆς γαλακτοπαραγωγῆς καὶ ἀνώμαλον μυρμηκασμόν, εἰς βαθμὸν καὶ διάρκειαν κυμαινομένην κατὰ περιόδους καὶ ἀναλόγως τῆς ἐφαρμοζομένης θεραπευτικῆς ἀγωγῆς. Πρὸ διημέρου ἐλαχίστην ἐλάμβανε τροφήν ἢ δὲ κατάστασις θρέψεως αὐτῆς ἔβαινεν ἐμφανῶς ἐπὶ τὰ χεῖρω.

Ἐπέμβασις: Κατὰ τὴν κλινικὴν ἐξέτασιν τοῦ ζώου διεπιστώσαμεν ἐμφανῆ ἀπροθυμίαν εἰς τὸ βάδισμα, μόλις διακρινόμενον οἴδημα τῆς πρὸ τοῦ στέρνου χώρας καὶ ἐκτεταμένα οἰδήματα ἐφ' ὄλων τῶν ἄκρων, ἐλαφρὰν διόγκωσιν τῶν σφαγιτίδων φλεβῶν, θερμοκρασίαν 38°,9 C. σπύξεις 95 καὶ ἀναπνοὰς 38 κατὰ 1'. Ἀκροαστικῶς ἐκτὸς τῆς αἰσθήσεως τοῦ ἀπομεμακρυσμένου τῶν κτύπων τῆς καρδίας, οὐδεὶς θόρυβος ἐνδεικτικὸς τραυματικῆς περικαρδίτιδος. Διαπιστοῦται ἀτονία τῶν περισταλτικῶν κινήσεων τοῦ στομάχου καὶ ἐπικρουστικῶς ἐλαφρὰ εὐαισθησία κατὰ τὴν χώραν τοῦ στέρνου.

Ἡ δι' ἠλεκτρομαγνητικοῦ ἐρευνητοῦ μετάλλων ἐξέτασις ἀπέβη ἐντόνως θετικὴ ἐπὶ τῆς ἀντιστοιχούσης εἰς τὸν κεκρύφαλον χώρας (εἰκὼν I). Ἀνὲρ ἐθεωρήσαμεν ἀπαραίτητον τὴν ἐξέτασιν τοῦ λευκοκυτταρικοῦ τύπου.

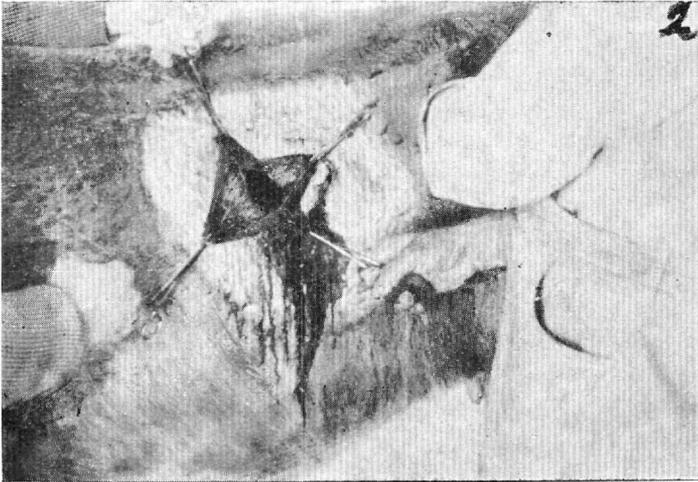
Εἰκὼν 1.

Ὑπὸρχον πλέον πολλὰ ἐνδείξεις ὅτι ἀπρόκειται περὶ ξένου σώματος, ἀλλ' ἀμφεβάλαμεν περὶ τῆς αἰτίας τῶν οἰδημάτων.

Προέβημεν παρὰ ταῦτα εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς γαστροτομῆς με σκοπὸν τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ξένων σωμάτων.

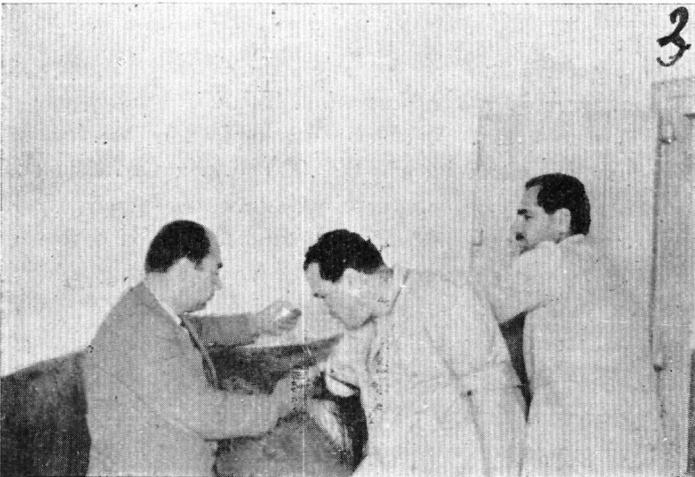
Τεχνικὴ τῆς Ἐπεμβάσεως: Ἡ χρησιμοποιηθεῖσα τεχνικὴ εἶναι ἡ κλασσικὴ τοιαύτη τοῦ «Noesen» μερικὰς παραλλαγὰς προσαρμογῆς εἰς τὸ πτωχὸν Ἑλληνικὸν περιβάλλον.

Αἱ τομαὶ ἐνεργοῦνται κλασσικῶς κατόπιν τοπικῆς ἀναισθησίας χωρὶς τὴν χρησιμοποίησιν ὅμως σπληνίων. Τὰ ἄκρα τῆς μεγάλης κοιλίας συγκρατοῦνται ὑπὸ βοηθῶν διὰ κοινῶν αἰμοστατικῶν λαβίδων, (εἰκῶν 2) κατὰ προτίμησιν

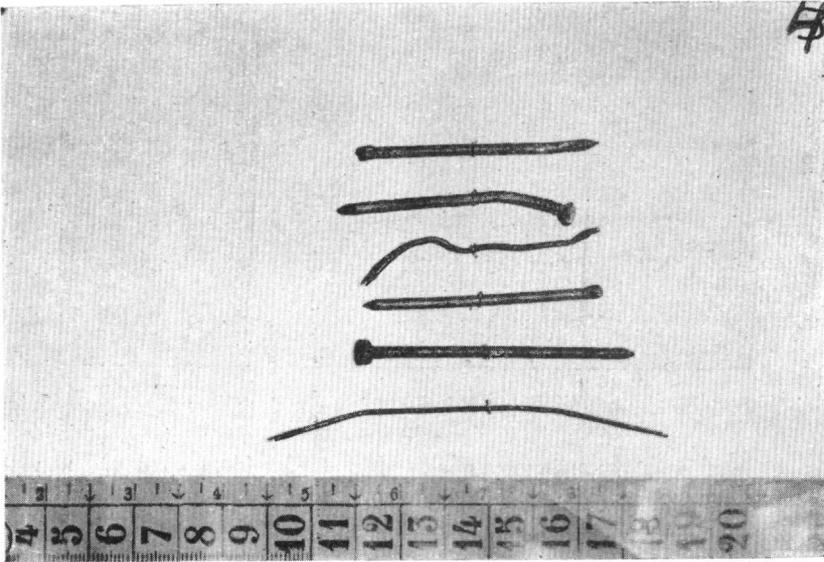
Εἰκὼν 2.

κυρτῶν—ἀντὶ τῶν χρησιμοποιουμένων εἰδικῶν λαβίδων κατὰ τὴν κλασσικὴν μέθοδον. Δὲν ἐξάγομεν οὐδὲν ἐκ τοῦ εἰς τροφὰς περιεχομένου τῆς κοιλίας, ἀλλ' ἐρευνῶμεν τὰ τοιχώματα αὐτῆς καὶ τοῦ κεκρυφάλου (εἰκῶν 3) διὰ μέσου τοῦ πολτώδους περιεχομένου αὐτῶν συστηματικῶς.

Εἰκὼν 3.

Ἐντὸς τοῦ κεκρυφάλου ἀνεύρομεν ἐλευθέρους (μὴ ἐνσφηνωμένους) τοὺς εἰκονιζομένους εἰς τὴν φωτογραφίαν (εἰκὼν 4) 4 ἦλους καθὼς καὶ 2 σύρματα ἐξ ὧν τὸ ἓν ἦτο ἐνσφηνωμένον εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ δεξιοῦ τοιχώματος τοῦ κεκρυφάλου τὸ δὲ ἕτερον μήκους 10 ἑκατοστομέτρων ἐξήρχετο πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς καρδίας, σχεδὸν ὀλόκληρον διὰ τοῦ προσθίου τοιχώματος τοῦ κεκρυφάλου. Κρατοῦντες τὴν ψηλαφηθεῖσαν τοῦ τελευταίου τούτου σύρ-

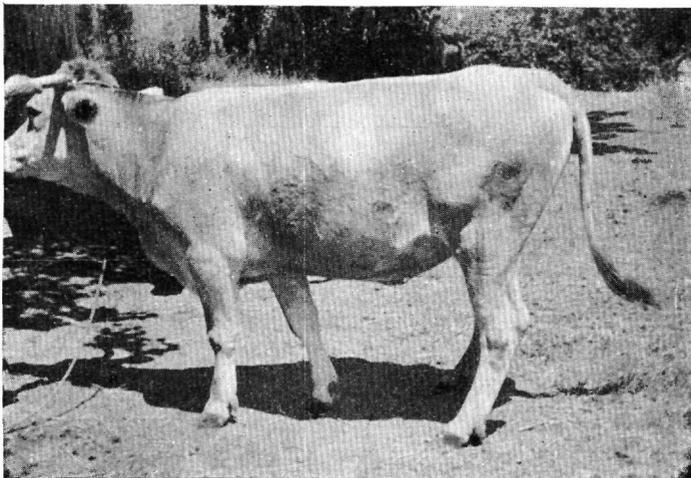
Εἰκὼν 4.

ματος αἰχμὴν, ἠσθάνθημεν νὰ μεταδίδη ἐλαχίστην ρυθμικὴν κίνησιν ἣτις προφανῶς προήρχετο ἐκ τοῦ περικαρδίου. Τελικῶς ἐξαγάγαμεν ἅπαντα τὰ ἀνευρεθέντα ξένα σώματα. Μετὰ τὴν συρραφὴν τῶν χειλέων τῆς μεγάλης κοιλίας ἐγγύομεν ἐνδοπεριτοναϊκῶς 600.000 δ.μ. κρυστ. πενικιλίνης καὶ 2 γραμ. στρεπτομυκίνης, ἐνεργοῦμεν δ' ἐπίπασιν τῆς ραφῆς τῆς κοιλίας καὶ τῶν μυϊκῶν τοιχωμάτων διὰ κόνεως σουλφαμεζαθίνης. Ἡ συνέχεια τῆς ἐπεμβάσεως καὶ ἡ τηρηθεῖσα μετεχειρητικὴ ἀγωγή ὑπῆρξεν οἷα ἡ κλασσικὴ, μὲ μόνην διαφορὰν τὴν ἐπὶ τριήμερον ἐνδομυϊκὴν ἐγγυσειν 50 γραμμαρίων καὶ ἐπὶ τετραήμερον 25 γραμμαρίων ἡμερησίως σουλφαμεζαθίνης διαλ. 33%.

Μετεχειρητικὴ ἔκβασις: Ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἐγχειρήσεως, ἡ ἀνορεξία καὶ τὰ οἰδήματα δεικνύουν τάσιν πρὸς ἐλάττωσιν. Ἡ θερμοκρασία διατηρεῖται σχεδὸν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον. Αἱ σφύξεις εἶναι 80 αἰ δὲ ἀναπνοαὶ 30 κατὰ 1'. Τὴν μεθ' ἐπομένην 25-4-58 ἡ γενικὴ κατάστασις τοῦ ζώου

παρουσιάζει ἔτι μεγαλύτεραν βελτίωσιν, ἣτις συνεχίζεται βαθμηδόν και κατὰ τὰς ἀκολουθούσους 4 ἡμέρας, εἰς τρόπον ὥστε τὴν 30-4-58, δηλαδὴ μετὰ ἑπταήμερον ἀπὸ τῆς ἐγχειρίσεως, ἀπεκατεστάθη σχεδὸν ἡ ὑγεία τοῦ ζώου. Οὕτω, τὸ οἴδημα τοῦ στέρονου ἐξηφανίσθη τελείως. Τὰ οἰδήματα τῶν ἄκρων εἶναι μόλις αἰσθητά. Δὲν παρατηρεῖται διόγκωσις τῶν σφαγιτίδων φλεβῶν. Τὸ ζῶον κινεῖται εὐχερῶς, ἡ θερμοκρασία, οἱ κτύποι τῆς καρδίας αἱ σφύξεις και αἱ ἀναπνοαὶ αὐτοῦ εἶναι φυσιολογικά.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν τὸ ζῶον ἀποδίδεται εἰς τοὺς κατόχους του ἄνευ διαιτολογικῶν περιορισμῶν. Μετὰ 30 εἰσέτι ἡμέρας ἐπεσευέθημεν τὴν ἐγχειρισθεῖσαν ἀγελάδα και διεπιστώσαμεν τὴν τελείαν ἀποκατάστασιν αὐτῆς ἀπὸ ἀπόψεως ὑγείας, θρέψεως και γαλακτοπαραγωγῆς (εἰκὼν 5).

Εἰκὼν 5.

Κρίσεις και συμπεράσματα : Αἱ κλινικαὶ και αἱ κατὰ τὴν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν διαπιστώσεις μας, ὡς και ἡ μετεγχειριτικὴ ἔκβασις τῆς περιπτώσεως, πείθουν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τραυματικῆς περικαρδίτιδος μετ' ἀφθονον ὀρρωδὲς ἔξιδρωμα, συμπίεσιν τοῦ δεξιοῦ κόλπου και τῶν μεγάλων φλεβῶν και πρόκλησιν τῶν οἰδημάτων. Παρὰ ταῦτα ἡ χειρουργικὴ ἐπέμβασις ἀπέτρεψεν τὸ μοιραῖον.

Συμπαιράνομεν ὅθεν ὅτι ἡ ὑπὸ πολλῶν συγγραφέων ἀντένδειξις τῆς χειρουργικῆς ἐπιμβάσεως εἰς τοιαύτας περιπτώσεις δέον ὅπως μὴ θεωρεῖται ἀπόλυτος, ἰδίως ὅταν πρόκειται περὶ ζώου μεγαλύτερας ἀξίας τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ κατάστασις εἶναι ἱκανοποιητικὴ και δὲν δεικνύει σημεῖα σοβαρᾶς και προκεχωρημένης μικροβιακῆς ἐπεξεργασίας.

R É S U M É**PERICARDITE TRAUMATIQUE
ET TRAITEMENT CHIRURGICAL SUR UNE VACHE**

P a r

Dr E. TRIANTOPOULOS

L'auteur pense que l'opinion des quelques auteurs d'abattre les bovins atteints de pericardite traumatique avec épanchement liquide, n'est pas absolu ; surtout quand il s'agit des vaches de grande valeur, dont l'état général est satisfaisant et sans signes d'infection grave.

Lui-même décrit un cas similaire qui fut rapidement guéri après une intervention chirurgicale.

Ο ΑΛΙΠΑΣΤΟΣ ΒΑΚΑΛΑΟΣ**ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗΝ ΕΞΕΤΑΣΙΝ ΑΥΤΟΥ**

Ἵ π ὶ

Α. Γ. ΚΑΡΔΟΥΛΗ

Κτηνιάτρου

Εἰσαγωγή.

Ἡ ὑγειονομικὴ καὶ ποιοτικὴ ἐξέτασις τοῦ ἀλιπάστου βακαλάου παρουσιάζει ἐνίοτε προβλήματα εἰς τὸν ἐνεργοῦντα τὴν ἐπιθεώρησιν, τόσον διὰ τὴν γνωμάτευσίν του περὶ τῆς καταλληλότητος πρὸς βρώσιν τῆς πρὸς ἐξέτασιν ποσότητος, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐρμηνεῖαν ὀρισμένων ποιοτικῶν ὄρων καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐκτίμησιν τοῦ προϊόντος.

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν αἱ δυσχέρειαι ὀφείλονται κυρίως εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ περιεκτικότης εἰς ἄλας τοῦ προϊόντος εἶναι ὑψηλὴ καὶ κατὰ συνέπειαν τοῦτο εἶναι μειωμένης φθαρτότητος, πράγμα ὅπερ ὁμως ἔρχεται εἰς ἀντίφασιν μὲ τὴν παρουσιαζομένην ἐνίοτε μείωσιν τῆς συνεκτικότητός του ὅταν διατηρηθῇ καὶ ἐπὶ μικρὸν εἰσέτι χρονικὸν διάστημα ἐκτὸς ψυγείου.

Διὰ τὴν ποιοτικὴν ἐκτίμησιν, αἱ δυσκολίαι συνίστανται εἰς τὴν ἐρμηνεῖαν τῶν ποιοτικῶν ὄρων τῶν συμβάσεων, ὡς «λευκωπός», «καλῶς κατειργα-

* Ἐκοινώθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κτηνιατρικὴν Ἑταιρείαν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 15ης Ἀπριλίου 1959.

σμένος» κ.λ.π., ήτοι ποιοτικῶν παραγόντων οἱ ὁποῖοι διαφέρουσι ἀναλόγως τῶν συνθηκῶν ἐπεξεργασίας καὶ συνεπῶς τῆς Χώρας προελεύσεως.

Α'. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Ι. Ἡ πρώτη ὕλη (ὁ γάδος)

1. Ὄνομασία · χαρακτηριστικὰ τοῦ ἰχθύος.

Ὁ γάδος ἢ ὄνισκος εἶναι θαλάσσιος ἰχθύς τῆς οἰκογενείας τῶν Gadidés. Τὸ ἐπιστημονικόν του ὄνομα εἶναι *Gadus morrhua* ἐνῶ εἰς τὴν καθομιλουμένην λέγεται ὡς γνωστὸν Βακαλάος.

Ὁ Βακαλάος εἶναι χωρὶς ἀμφιβολίαν τὸ σπουδαιότερον εἶδος τῆς οἰκογενείας τῶν Gadidés, ἢ ὅποια περιλαμβάνει ἐπίσης τοὺς *G. Aeglefinus*, *G. Calarias*, *Merlucius Merlucius* καὶ ἄλλους.

Ὁ Βακαλάος φέρει τρία ραχιαῖα πτερύγια καὶ δύο κοιλιακά. Τὰ θωρακικά του πτερύγια δὲν φθάνουν μέχρι τοῦ πρῶτου. Ἔχει μεγάλην κεφαλὴν, χεῖλη παχέα καὶ ἐπὶ τῆς κάτω σιαγόνος τριγλίον. Ἡ πλαγία του γραμμὴ εἶναι ἀνοικτοῦ χρώματος. Τὸ μέγεθός του φθάνει ἕως 1,50 μ.

Ὁ τελευταῖος ἐκ τῶν προαναφερθέντων Gadidés ὁ *Merlucius*, εἶναι ὁ βακαλάος τῶν Ἑλληνικῶν θαλασσῶν.

2. Κατηγορίαι καὶ τύποι.

Ὁ Βακαλάος προσφέρεται εἰς τὴν ἀγορὰν νοπός, κατεψυγμένος, ἀπεξηραμένος καὶ ἄλιπαστος. Ἀναλύσεις τοῦ νοποῦ, ἄλιπαστου καὶ ἀπεξηραμένου βακαλάου διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς θρεπτικῆς ἀξίας αὐτῶν περιλαμβάνονται εἰς τὸν πίνακα Ι.

Π Ι Ν Α Κ Ε Ι

Εἶδη ἀναλύσεων (Αἱ ἀναλύσεις ἀναφέρ. εἰς ὀλόκληρον τὸν βακαλάον ὡς οὗτος ἀγοράζεται)	Βακαλάος			Παρατηρήσεις
	Νωπός (φρέσκο)	Ἐγγρά- λατ.	Ἀπε- ξηραμ.	
1) Μέσον βάρος ἑνὸς τεμαχίου	2.255 χιλ.	*	*	1) Ἡ ἐξέτασις ἀναφέρεται εἰς τὸ βρώσιμον μέρος τοῦ ἰχθύος. 2) Ὁ ἀστερίσκος δηλοῖ ὅτι ἡ ἐξέτασις δὲν ἐγένετο.
2) Μὴ βρώσιμον μέρος ἐπὶ τοῖς %	50,93	24,90	47,44	
3) Βρώσιμον μέρος ἐπὶ τοῖς %	49,07	75,10	62,56	
4) Ὑδωρ ἐπὶ τοῖς %	81,69	*	14,47	
5) Τέφρα ἀφομοιώσιμος ἐπὶ τοῖς %	0,53	11,38	5,48	
6) Ἀζωτοῦχοι οὐσίαι ἐπὶ τοῖς %	7,87	20,20	35,33	
7) Λίπη	0,16	0,31	1,17	
8) Ὑδατάνθρακες	—	—	—	
9) Χρησιμοποιούμενα θερμίδες ἀνά 100 γραμ.	36,15	91,78	166,43	

Ἡ κατάταξις κατὰ κατηγορίας καὶ τύπους τοῦ ἀλιπάστου βακαλάου παρουσιάζει δυσκολίας, διότι εἰς τὰς χώρας παραγωγῆς αἱ μέθοδοι ἐπεξεργασίας καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ (Standards) τὰ ὅποια ὀφείλουν νὰ πληροῦν τὰ ἀλίπαστα προϊόντα δὲν εἶναι διεθνῶς καθωρισμένα.

Εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. II πίνακα παραθέτομεν μίαν κατάστασιν τῶν διαφόρων κατηγοριῶν καὶ τύπων.

Π Ι Ν Α Κ Η Ι Ι

Κατηγορία	Τύποι	Ξενικὸν ὄνομα
1) Νωπὸς γάδος	1. Συντηρηημένος μὲ πάγον	Iced Fish
2) Κατεψυγμένος	1. Ὀλόκληροι ἰχθεῖς 2. Φιλέτα (ἀνευ ὀστέων)	Roundfish Frozen Frozen Fillets cod
3) Ἀπεξηραμένος	1. Ὀλόκληροι ἰχθεῖς	Stokfish
4) Ἀλίπαστος	1. Ὀλόκληρα τεμάχια 2. Φιλέτα 3. Συσκευασμένος εἰς βυτία 4. Πλυμένος	(Morue Salée) Wet Salted Cod » » » Fillets Morue Lavée
5) Ἀλίπαστος - ἀπεξηραμένος	1. Ὀλόκληροι ἰχθεῖς 2. Φιλέτα 3. Λίαν ἀπεξηραμένος	Klipfisk ἢ Salted Dried Fish Fillets of Saltfish Hard Dried Saltedfish
6) Ἐγκυτιωμένος	1. Ἐκ νωπῶν ἰχθύων 2. Ἐξ ἀλιπάστων ἰχθύων	Morue en Boite (Fillets) Canned Cod Fish Cake Conserves de Morue Salée

3. Τύποι συντηρημένου βακαλάου εἰσαγόμενοι εἰς τὴν χώραν μας.

Ὁ ἀλίπαστος βακαλάος (ὕγραλατος) εἰς ὀλόκληρα φύλλα ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον τύπον συντηρημένου βακαλάου ποὺ προσφέρεται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀγοράν. Κατ' ἔτος εἰσάγονται πράγματι 10 - 12000 τόννοι ἀλιπάστου βακαλάου.

Ὁ ἀπεξηραμένος βακαλάος (στοκοφίσι). Εἰσάγεται κατὰ μικρὰς ποσότητας εἰς τὴν χώραν μας. Ὁ βακαλάος αὐτὸς ζητεῖται ἰδιαίτερος εἰς τὴν Ἑπτανησιακὴν ἀγοράν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ καθ' ὀλοκληρίαν διοχετεύεται.

Τὸ 1954 εἰσήχθη εἰς τὴν χώραν μας καὶ ὕ γ ρ ἄ λ α τ ο ς βακαλάος εἰς φιλέτα (Wet Salted Cod Fillets), συσκευασμένος. (Ὁ ὑγραλάτος βακα-

λάος ἄνευ ὀσῶν (φιλέτα) προσφέρεται εἰς τὴν ἀγορὰν ἐντὸς ξυλίνων κιβωτίων. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι προϊόν περισσότερον φθαρτὸν τοῦ κοινοῦ ἀλιπάστου βακαλάου, ἡ διατήρησις αὐτοῦ ἐντὸς ψυκτικῶν θαλάμων εἶναι ἀπαραίτητος.

II. Ἐπεξεργασίαι ἀλίσεως τοῦ Βακαλάου

Περιλαμβάνουν δύο κυρίως στάδια, τὴν προετοιμασίαν πρὸς ἄλισιν καὶ τὴν κυρίως ἄλισιν. Ἡ προετοιμασία τῶν νοπῶν βακαλάων διὰ τὴν ἄλισιν συνίσταται εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τῶν κεφαλῶν καὶ ἐντοσθίων, τὴν διάνοξιν τοῦ κορμοῦ αὐτῶν, τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐμπροσθίων $\frac{2}{3}$ τῆς σπονδυλικῆς στήλης καὶ τέλος εἰς τὸ πλύσιμον καὶ καθάρισμα αὐτῶν.

Διὰ τὴν ἄλισιν 100 χιλιογράμμων προετοιμασθέντων βακαλάων ἀπαιτοῦνται 30 γγρ. ἄλατος.

Ἡ ἀπόδοσις εἰς ἀλίπαστον βακαλάον κατέρχεται εἰς 55 ἕως 60 χιλιογράμμα ἀνὰ 100 γλγρ. ἐτοίμων πρὸς ἄλισιν ἰχθύων.

Μέθοδοι ἀλίσεως.

Ἡ ἄλισις τοῦ βακαλάου συχνάκις γίνεται κατὰ στοιβάδας ἤτοι διὰ τῆς τοποθετήσεως διαδοχικῶν στρωμάτων ἰχθύων καὶ ἄλατος. Ὄταν ἡ ἐπεξεργασία γίνεται εἰς τὴν ξηράν, μετὰ παρέλευσιν 2 ἑβδομάδων οἱ βακαλάοι ἀναστοιβάζονται, κατὰ τὴν ἀναστοίβαξιν δὲ ἐπιπάσεται νέον ἄλας.

Μία παραλλαγή τῆς ἀνωτέρω μεθόδου ἀλίσεως συνίσταται εἰς τὴν τοπῶδέτησιν διαδοχικῶν στρωμάτων ἰχθύων καὶ ἄλατος, ἐντὸς ὕδατοστεγῶν βαρελίων ἢ τεποζίτων, ἡ σχηματιζομένη οὕτω ἄλμη καλύπτει τοὺς ἰχθεῖς.

Καὶ αἱ δύο ἀνωτέρω μέθοδοι ἀνήκουν εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ξηρᾶς ἀλίσεως διότι καὶ εἰς τὰς δύο τὸ ἄλας τίθεται ὑπὸ στερεᾶν μορφήν.

Εἰς χώρας τινὰς ἡ συντήρησις ἢ μέρος τῆς ὅλης ἐπεξεργασίας τοῦ βακαλάου, γίνεται διὰ τῆς καλουμένης ὑγρᾶς ἀλίσεως, μεθόδου ἣτις συνίσταται εἰς τὴν ἐμβάπτισιν τοῦ προϊόντος ἐντὸς συμπεπυκνωμένης διαλύσεως γλωριούχου νατρίου.

Ὁ Tressler (1920) ἀπέδειξεν ὅτι οἱ ὑποστάντες ἐπεξεργασίαν διὰ τῆς ξηρᾶς ἀλίσεως βακαλάοι περιέχουν εἰς τοὺς ἐν ἐπιφανείᾳ ἰσοὺς 10 % περισσότερον ἄλας ἀπὸ ὅτι οἱ διὰ τῆς ὑγρᾶς τοιαύτης καὶ συνεπῶς εἶναι πλέον συντηρήσιμοι.

4. Ἄλας χρησιμοποιοῦμενον διὰ τὴν ἄλισιν.

Διὰ τὴν ἄλισιν τοῦ βακαλάου, ὡς καὶ τῶν ἄλλων τροφίμων, χρησιμοποιεῖται τὸ κοινὸν ἄλας ἐμπορίου.

Ἡ χημικὴ σύνθεσις τοῦ ἄλατος ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν ὀργανοληπτικῶν ιδιοτήτων τοῦ προϊόντος.

Τὰ ἄλατα ἀσβεστίου καὶ μαγνησίου ἄτινα περιέχονται ὡς ἀκαθαρσίαι εἰς τὸ θαλάσσιον ἄλας, προσδίδουν εἰς τοὺς ἰχθεῖς μίαν γεῦσιν βαρεῖαν καὶ ὑπόπικρον.

Κατόπιν τῶν ἐργασιῶν τῶν R. Fillon καὶ M. Bougy διεπιστώθη ἐπίσης ὅτι :

α) Οἱ πλέον λευκοὶ ἀλίπαστοι βακαλαοὶ ἔχουσι ὑποβληθῆ εἰς ἐπεξεργασίαν μὲ ἄλας περιέχον ἄλαια τοῦ ἀσβεστίου καὶ μαγνησίου.

β) Ἡ ἄλισις μὲ ἄλας σχεδὸν χημικῶς καθαρὸν προσδίδει εἰς τὸν βακαλῶν μίαν κτρινήν χροιάν.

Ὁ Tressler διεπίστωσεν ὅτι ἡ ὑπαρξίς ἀκαθαρσιῶν εἰς τὸ ἄλας εἶναι ἐπιβλαβῆς, καθ' ὅτι καθυστερεῖ τὴν διείσδυσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἰστούς τῶν ἰχθύων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μικροβιακὴν χλωρίδα τοῦ ἄλατος, τὸ ἐπεξεργασμένον τοιοῦτον, περιέχει μικρὸν σχετικῶς ἀριθμὸν ἀλοφίλων μικροοργανισμῶν, οἱ ὅποιοι τόσας δυσκολίας εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν ἀλιπᾶστων προξενοῦν.

Ὁ Fillon (1924) ἀποδίδει εἰς τὸ ἀποτελούμενον ἐκ μικρῶν κρυστάλλων ἄλας ἓνα ἐλάττωμα τῆς ἀλίσεως, τὸ «κάψιμο», τὸ ὅποιον εἶναι συνέπεια μιᾶς πολλῆς ταχείας ἀφυδατώσεως τῶν ἐπιφανειακῶν στρωμάτων τοῦ ἰχθύος καὶ τῆς ἐπερχομένης πῆξεως τῶν λευκωμάτων, γεγονὸς ὅπερ ἐπιβραδύνει τὴν διείσδυσιν τοῦ ἄλατος εἰς τοὺς ἐν βάρθι ἰστούς.

Β'. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΝ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΝ . ΤΟΥ ΑΛΙΠΑΣΤΟΥ ΒΑΚΑΛΑΟΥ.

1) Χαρακτηριστικὰ τῶν κυριωτέρων ἀλλοιώσεων αὐτοῦ.

α) Ἐρυθρὰ ἀλλοίωσις.

Κατ' ἀρχὰς οἱ προσβεβλημένοι ἐξ ἐρυθροῦς σήψεως ἰχθεῖς παρουσιάζουν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν μικρὰς ἐρυθροπάς ζώνας· ἡ σὰρξ τῶν εἶναι μᾶλλον κανονική, τὸ δέρμα καὶ ἡ ὄσμη κανονικά.

Βραδύτερον τὰ κοιλιακὰ τοιχώματα, λαμβάνουσιν ἐρυθροπὴν χροιάν, ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν καθίσταται γλοιώδης, ἡ σὰρξ πλέον μαλακὴ κατὰ μῆκος δὲ τῆς σπονδυλικῆς στήλης λαμβάνει καστανόχρουν χροιάν. Τὸ δέρμα ἀποκολλάται εὐκόλως ἢ ὄσμη γίνεται πλέον ἔντονος, οὐχὶ ὅμως καὶ δυσάρεστος.

Κατὰ τὸ στάδιον αὐτὸ αἱ μυϊκαὶ ἴνες εἰς τοὺς ἐν τῷ βάρθι ἰστούς παρὰ μόνον λευκαί.

Εἰς πλέον προκεχωρημένον βαθμὸν σήψεως ὅλη ἡ σὰρξ εἶναι ἐρυθρὰ εὐθροπτος καὶ κολλώδης. Τὸ δέρμα εἶναι γλοιῶδες καὶ ἀποκολλάται μὲ μεγάλην εὐκολίαν. Ἡ ἀναδιδομένη ὄσμη εἶναι δυσάρεστος.

Διὰ τὴν αἰτιολογίαν τῆς ἀλλοιώσεως ταύτης ἐγένοντο πολλὰ ἔρευνα εἰς

τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὰς ἀσχολουμένας μὲ τὸν ἀλίπαστον βακαλάον χώρας, ἐκ τῶν ἐνεργηθεισῶν δὲ ἐργαστηριακῶν ἐξετάσεων οἱ περισσότεροι τῶν ἐρευνητῶν ἀποδίδουν τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην εἰς δύο μικροοργανισμούς, τοὺς *Micrococcus Gaddidrum* καὶ *Amoebobacter Morrhuae*.

Ἡ ἐρυθρὰ ἀλλοίωσις τοῦ βακαλάου μόνη εἶναι ἀβλαβής, πλὴν ὅμως δημιουργεῖ κατάλληλον περιβάλλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μικροβίων τῆς σήψεως. Εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν ὅπου συχνὰ καταναλίσκεται «ἐρυθρὸς βακαλάος» σπανίως παρατηροῦνται δυσμενῆ ἐπακόλουθα, ὡσάκισ δὲ παρατηρήθησαν τοιαῦτα, εὐρέθη, ὅτι δὲν ὑφείλονται εἰς τὴν ἐρυθρὰν ἀλλοίωσιν ἀλλὰ εἰς τὸ γεγονός ὅτι οἱ βακαλάοι εἶχον προσβληθεῖ καὶ ἐξ ἀλογενῶν μικροβίων.

Ἡ τακτικὴ ἐπομένως τοῦ ἐνεργοῦντος τὴν ὑγειονομικὴν ἐξέτασιν δὲν θὰ ἐξαρτηθῆ μόνον ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς προσβολῆς τῶν βακαλάων ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς ἀλλοιώσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ταυτόχρονον ἢ μὴ προσβολὴν τοῦ ἐφοδίου ἐκ τῶν μικροβίων τῆς σήψεως, ὅπερ φυσικὰ δύναται νὰ διαπιστωθῆ μόνον ἐργαστηριακῶς. Οὕτω, ἐν περιπτώσει προσφάτου ἐπιφανειακῆς προσβολῆς ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς ἀλλοιώσεως τὸ προϊόν χαρακτηρίζεται κατάλληλον πρὸς βρῶσιν ἀφοῦ ὅμως προηγουμένως ἐξυγιανθῆ. Ἡ ἐξυγιάνσις γίνεται διὰ πλύσεως τῶν τεμαχίων καὶ βουρτσίσματος αὐτῶν, ἢ κατὰ τὸν Penso διὰ τῆς ἐκθέσεώς των εἰς τὸν ἥλιον 4 - 5 ὥρας, (2 - 3 ὥρας ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς κοιλιακῆς χώρας καὶ 1 - 2 ὥρας ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς ράχεως). Ὁ ἐξυγιανθεὶς βακαλάος διατίθεται εἰς κατανάλωσιν κατ' ἀπόλυτον προτεραιότητα.

Ἐὰν ἀντιθέτως, ἀνιχνευθῆ κατὰ τὴν ὑγειονομικὴν ἐξέτασιν ἀσυνήθης τίς ὁσμὴ ὡς τοῦ τυροῦ (ἐνδειξις ἀσυνήθους ζυμώσεως), τῆς ἀμμωνίας κλπ. ὅσον ἐλαφρὰ καὶ ἂν εἶναι ἢ ἐρυθρὰ προσβολή, τὸ προϊόν χαρακτηρίζεται ἀκατάλληλον πρὸς βρῶσιν.

β) Λοιπαὶ ἀλλοιώσεις.

I. Ἡ τ α χ ε ἷ α σ ἦ ψ ι ς. Αὕτη παρατηρεῖται εἰς ἰχθεῖς ἐναποθηκευμένους εἰς θερμοῦς, ὑγροὺς καὶ κακῶς ἀεριζομένους χώρους. Ἡ σὰρξ τῶν προσβεβλημένων ἰχθύων ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος λαμβάνει χροιάν κίτρινωπὴν ἢ ἐρυθροπὴν ἐνίοτε δὲ μέλαιναν ἀναλόγως τοῦ εἴδους τῶν μικροβίων καὶ βαθμοῦ τῆς σήψεως. Ἡ συνεκτικότητα τῆς σαρκὸς μειοῦται καὶ τὸ δέρμα ἀποκολλάται εὐκόλως. Ἡ ὁσμὴ τῶν ἰχθύων εἶναι δυσάρεστος.

Οἱ προσβεβλημένοι ἐκ τῆς σήψεως ταύτης ἰχθεῖς κοινῶς λέγονται «ἀναμμένοι».

II. Β ρ α δ ε ἷ α σ ἦ ψ ι ς. Ἡ σὰρξ τῶν προσβεβλημένων ἐκ τῆς σήψεως ταύτης ἰχθύων εἶναι πλαδαρά, διατηρεῖ τὰ δακτυλικὰ ἀποτυπώματα. Ἡ χροιά αὐτῆς δὲν εἶναι ὁμοίομορφος ἀλλὰ κατ' ἀκανονίστους ζώνας εἶναι

κιτρινωπή, φαιοκιτρίνη ἢ χρώματος σκωρίας. Αἱ ζῶναι αὗται παρατηροῦνται ἰδιαίτερος κατὰ μῆκος τῆς σπονδυλικῆς στήλης. Ἡ σάρξ εἰς τὰς ἐν λόγῳ ζώνας εἶναι εὐθρυπτος ἢ ὑγρὰ καὶ μειωμένης συνεκτικότητος.

III. Κιτρίνη ἀλλοίωσις: Αὕτη ὡς εἶδομεν ἤδη εἶναι δυνατόν νὰ ὑφείλεται εἰς τὴν χημικὴν σύνθεσιν τοῦ χρησιμοποιηθέντος κατὰ τὴν ἄλλισιν ἄλατος. Ἐφ' ὅσον ὑφείλεται εἰς μικροβιακὴν προσβολήν, ἢ τακτικὴ τοῦ ἐνεργοῦντος τὴν ὑγειονομικὴν ἐξέτασιν κατὰ τὸν Penso εἶναι διάθεσις πρὸς κατανάλωσιν τῶν ἐπιφανειακῶς προσβεβλημένων ἰχθύων καὶ ἀπόρριψις τῶν ἐν βάρθει ἀλλοιωθέντων.

IV. Σκωρίασις: Ἡ χοιρὰ τῆς σκωρίας ὑφείλεται κατὰ τὸν Sodero εἰς ἓνα μικροκόκκον. Οἱ προσβεβλημμένοι ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως ταύτης ἰχθεῖς ἀποσύρονται τῆς καταναλώσεως.

2) Ὑγειονομικὴ ἐξέτασις.

Ἐν πρώτοις, ἐξετάζεται ὁ τρόπος στοιβάξεως τοῦ ἐφοδίου καὶ αἱ συνθήκαι ἐναποθηκείσεως αὐτοῦ, εἶτα λαμβάνεται ἀντιπροσωπευτικὸν δεῖγμα δεμάτων τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων ἐξετάζεται ὀργανοληπτικῶς. Ἡ συνεκτικότης τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἀναδιδομένη ἀπὸ τοῦ ἐφοδίου ὁσμὴ ἀποτελοῦν τὰ κυριώτερα ἐπὶ τούτοις χαρακτηριστικά.

Διὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς χοιρᾶς τοῦ ἐφοδίου, ἐκτὸς τῆς ἔσω πλευρᾶς τῶν φύλλων, πρέπει νὰ ἐξετάζεται καὶ ἡ ἐξωτερικὴ τοιαύτη μετὰ τὴν ἀποκόλλησιν τοῦ δέρματος, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἐπιφάνεια μιᾶς ἐγκαρσίας τομῆς παρὰ τὴν σπονδυλικὴν στήλην. Ἐφ' ὅσον ἡ ὄψις τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν φύλλων βακαλάου καὶ ἡ σύστασις τῆς σαρκὸς δημιουργοῦν ὑπονοίας περὶ ἀπαρχῆς σήψεως, ἐξετάζεται μετὰ προσοχῆς καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια αὐτῶν, δεδομένου ὅτι ἐν ἀπὸ τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς ἀρχομένης σήψεως τυγχάνει καὶ ἡ ἀλλοίωσις τοῦ δέρματος, τὸ ὅποιον καθίσταται γλοιῶδες ἢ εὐθρυπτον ἢ δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἀναδιδομένη ὁσμὴ δυσάρεστος. Ἡ ἐν λόγῳ ἐξέτασις τῆς καταστάσεως τοῦ δέρματος γίνεται ἰδιαίτερος κατὰ μῆκος τῆς ράχεως τοῦ ἰχθύος, ὅπου καὶ ἡ ἀλλοίωσις τὸ πρῶτον ἐμφανίζεται.

Ἐὰν τὸ ἐφόδιον ἔχει παραμείνει ἐκτὸς ψυκτικοῦ θαλάμου ἐπ' ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα (1-2 ἡμέρας) καὶ κατὰ τοὺς θερινοὺς ἰδίᾳ μῆνας, ἢ σάρξ του καθίσταται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μαλθακὴ χωρὶς νὰ συνοδεύεται πάντοτε ὑπὸ σήψεως. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνιστάται ἡ ἐπανεξέτασις τοῦ ἐφοδίου μετὰ παραμονὴν αὐτοῦ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας ἐντὸς ψυκτικῶν θαλάμων. Κατὰ τὴν ἐπανεξέτασιν, ἐφ' ὅσον ἡ σάρξ τοῦ προιόντος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προγενεστέρην κατάστασιν καὶ πιεζομένη διὰ τοῦ ὄνυχος πρὸς ἀποκόλλησίν της διαχωρίζεται εἰς σχετικῶς εὐδιακρίτους κοκκίδας, τὸ ἐφό-

διον δέ, δὲν παρουσιάζει ἄλλα χαρακτηριστικὰ σήψεως, συνιστᾶται ἢ ταχεῖα διάθεσις αὐτοῦ πρὸς κατανάλωσιν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐρυθρὰν ἀλλοίωσιν δὲν πρέπει νὰ συγγέεται αὕτη εἰς τὸ πρῶτον στάδιον τῆς ἐμφανισεῶς τῆς μὲ τὴν ὑπαρξιν ἐπὶ τῆς ἔσω ἐπιφανείας τῶν φύλλων ἐρυθρωπῶν ἐπιφανειακῶν κηλίδων αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς μύκητας ἢ εἰς τοὺς μὴ προκαλοῦντας τὴν ἐρυθρὰν ἀλλοίωσιν ἀλοφίλους μικροοργανισμούς. Μακροσκοπικῶς ἢ διάκρισις εἶναι ἐνίοτε δύσκολος, πάντως τοιαῦται κηλίδες συνήθως διὰ τῆς τριβῆς ἐξαφανίζονται.

Τέλος ἢ ὑπαρξίς ἐπὶ τῶν ἀλίπαστων ἰχθύων αἱματωμάτων, ὑπολειμμάτων τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων, κακώσεων ἢ ἄλλων ἐλαττωμάτων τῆς προετοιμασίας καὶ ἐπεξεργασίας αὐτῶν, εἶναι ποιοτικοὶ παράγοντες, πλὴν ὅμως λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ ἐνεργοῦντος τὴν ὑγειονομικὴν ἐξέτασιν ἐπειδὴ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα μειώνουν τὸν χρόνον συντηρήσεως τοῦ βακαλάου.

Γ'. Η ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

1) Παράγοντες ἐπιδρῶντες ἐπὶ τῆς ποιότητος.

α) **Ἐποχὴ ἀλιείας.** Κατὰ τὴν ἀνοιξιν, ἐποχὴν τῆς ὄτοκίας ὁ βακαλάος εἶναι παχὺς καὶ ἡ ἀλιεία του γίνεται ἐντατικά. Μετά, οἱ βακαλάοι καθίστανται ἰσχνοὶ καὶ ὑστεροῦν ποιοτικῶς.

β) Ταχεῖα ἐμφάνισις τῆς νεκρικῆς ἀκαμψίας.

Ι. Τρόπος ἀλιείας. Εἰς τοὺς ἀλιευομένους μὲ ἄγκιστρον ἰχθεῖς ἢ νεκρικὴ ἀκαμψία ἐμφανίζεται ταχέως. Ἐκ τῶν βακαλάων τούτων προέρχεται τὸ καλῦτερον προϊόν.

Ἐν ἀντιθέσει, οἱ ἀλιευόμενοι μὲ συρόμενα δίχτυα φέρουσι μωλωπισμούς, συρόμενοι δὲ ἐπ' ἄρκετὰς ὥρας (ἀπὸ 1 ἕως 5 ὥρας) ὑποφέρουν, δι' ὃ καὶ εἰς αὐτοὺς ἡ νεκρικὴ ἀκαμψία ἐμφανίζεται βραδέως.

ΙΙ. Ὁ χρόνος θανατώσεως τῶν ἰχθύων ἀπὸ τῆς συλλήψεως αὐτῶν.

γ) Μεταχειρίσις καὶ προετοιμασίαι τῶν ἰχθύων πρὸς ἄλισιν.

Διὰ τῆς τραχείας μεταχειρίσεως τοῦ ἀλιεύματος μειοῦται ἡ ποιότης τοῦ τελικοῦ προϊόντος (χρησιμοποίησις καμακίων κ.λ.π.).

δ) **Ἡ νωπότης τῶν ὑποβαλλομένων πρὸς ἄλισιν ἰχθύων ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν σπουδαιότερων παραγόντων.** Πράγματι ὅσον ταχύτερον γίνει ἡ ἄλισις τούτων τόσοον μικροτέρα εἶναι καὶ ἡ καταβολικὴ ἐπίδρασις τῶν διαφόρων ἐνζύμων καὶ μικροβίων ἐπὶ τῆς σαρκὸς τοῦ ἐφοδίου καὶ ἐπομένως τὸ τελικὸν προϊόν καλῦτερον.

Διὰ μίαν ταχεῖαν ἀπὸ τῆς συλλήψεως τῶν ἰχθύων θανάτωσιν καὶ μίαν ἐπιμελῆ προετοιμασίαν πρὸς ἄλισιν ἄς σημειωθῇ ἐδῶ ὅτι ἐπεισερχονται διάφοροι παράγοντες ὧς :

Ι. Ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον λαμβάνουσι χώραν αἱ κατεργασίαι αὗται.

II. Ἡ ποσότης τοῦ ἁλιεύματος.

III. Αἱ διαθέσιμοι ἐργατικάι χεῖρες.

IV. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὴν ἄλλισιν καὶ διὰ τὴν ποιότητα τοῦ τελικοῦ προϊόντος κ.λ.π.

Ὁ τρόπος ἀλίσεως καὶ ἡ παρακολούθησις τοῦ ἐφοδίου κατὰ τὰ διάφορα στάδια ταύτης ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν ποιότητα. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν βαθμὸν ἀλίσεως διακρίνομεν τοὺς ἀτελῶς ἀλισθέντας ἰχθεῖς, (ὄψις σαρκὸς εἰς σημεῖα ὡς νωπή), τοὺς καλῶς ἀλισθέντας καὶ τοὺς ὑπεραλισθέντας (Salt burned).

ε) Ἡ ποιότης τοῦ ἁλατος.

στ) Ἡ μεταχειρίσις τοῦ προϊόντος μετὰ τὴν ἄλλισιν. Ἦτοι, ἀπὸ τὰς ἐπικρατούσας συνθήκας κατὰ τὴν ἀποθήκευσιν καὶ μεταφορὰν τοῦ προϊόντος.

2) Ποιοτικὴ διαβάθμισις τοῦ ἀλιπάστου βακαλάου.

Διὰ τὸν ἀλίπαστον βακαλάον δὲν ὑπάρχουσι ποιοτικάι διαβαθμίσεις καθιερωμέναι ἀπὸ τὰς διαφόρους χώρας παραγωγῆς.

Ἐκ τῶν χωρῶν αἱ ὁποῖαι εἰσάγουσιν ἀλίπαστον βακαλάον εἰς τὴν χώραν μας, ὠρισμένοι ἐξάγουσι ἓνα μόνον τύπον (Γαλλία) ἄλλαι δὲ ὡς ἡ Ἰσλανδία 2 - 3. Συνήθως ὅμως οἱ τύποι αὐτοὶ ἀφοροῦν τὸ μέγεθος τῶν ἰχθύων.

Εἰς τὴν χώραν μας διὰ τὸν ποιοτικὸν χαρακτηρισμὸν μιᾶς ποσότητος ἀλιπάστου βακαλάου συνήθως ἀναφέρεται ἡ προέλευσις αὐτῆς, λέγοντες ἐπὶ παραδείγματι ὅτι ὁ τάδε βακαλάος εἶναι Γροιλανδικὸς ἐννοοῦμεν μίαν ὠρισμένην ποιότητα.

Ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτὸς γίνεται διὰ δύο κυρίως λόγους :

1) Διὰ τῆς παρακολουθήσεως τῆς ἀλίσεως ὑπὸ τῆς Κρατικῆς ὑπηρεσίας εἰς τὰς παραγούσας χώρας, τὸ πρὸς ἐξαγωγήν προϊόν εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τυποποιημένον.

2) Λόγω τοῦ διαφορετικοῦ τρόπου ἀλιείας καὶ ἐπεξεργασίας τοῦ ἐφοδίου τὰ χαρακτηριστικά ὡς καὶ ἡ ποιότης αὐτοῦ διαφέρουσι ἀπὸ χώρας εἰς χώραν.

Ἐναναλόγως μὲ τὴν προέλευσιν τοῦ ἀλιπάστου βακαλάου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀγορὰν ἀκολουθεῖται ἡ κατωτέρω διαβάθμισις. Ὁ Γροιλανδικὸς βακαλάος καὶ ἰδιαιτέρως ὁ πλυμένος—πρεσαρισμένος—ξαναλατισμένος, «τὸ φροῦτο τῆς ἀγορᾶς» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν εἰσαγωγέων, εἶναι ὁ καλύτερος. Δεύτερος ἔρχεται ὁ Ἰσλανδικός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἓνα πολὺ καλὸν προϊόν. Κατόπιν ἀκολουθοῦν οἱ προελεύσεως Φερόων Νήσων, Νέας Γῆς, Νορβηγίας, Καναδᾶ, Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Πάντως ἡ προέλευσις ἑνὸς προϊόντος δὲν ἀποτελεῖ τεκμήριον τῆς καλῆς ἢ μὴ ποιότητος αὐτοῦ, δεδομένου ὅτι ἀκαθόριστοι παράγοντες, ὡς αἱ καιρικαὶ συνθήκαι ἢ ἔλλειψις ἐργατικῶν χειρῶν,

δύνανται νά επιδράσουν δυσμενῶς ἐπὶ τῆς ποιότητος αὐτοῦ. Χαρακτηριστικὸν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι αἱ μεγαλύτεραι εἰς τὴν χώραν μας εἰταιρεῖται εἰσαγωγῆς άλίπαστου βακαλάου διὰ τὰς ἐκάστοτε προμηθειᾶς των δὲν ἐπαφίενται εἰς προσχηματισθείσας γνώμας περὶ τῆς ποιότητος τοῦ Α ἢ Β προελεύσεως ἐφοδίου, οὔτε εἰς Διεθνεῖς οἴκους ποιοτικῆς καὶ ποσοτικῆς ἐλέγχου, ὡς ἡ Surveillance, ἀλλὰ ἀποστέλουσιν εἰς τοὺς τόπους παραγωγῆς ἐμπειρογνώμονας πρὸς μόρφωσιν ἀντικειμενικῆς γνώμης περὶ τῆς ποιότητος τῶν άλίπαστων ἰχθύων νέας ἐσοδείας.

3) Ὅροι προδιαγραφῶν

Ἰσχύοντες ἐν Ἑλλάδι διὰ τὸν άλίπαστον βακαλάον.

α) Διὰ τῆς ὑπ’ ἀριθ. 419/1939 ἀποφάσεως τοῦ Ἀνωτάτου Χημικοῦ Συμβουλίου ὁρίζεται ὅτι :

1) Ὁ εἰς τὴν κατανάλωσιν προσφερόμενος παντὸς τύπου άλίπαστος βακαλάος δέον νά μὴν περιέχῃ ὑγρασίαν ἀνωτέραν τῶν 49 % καὶ ἄλας ἄνω τῶν 18 %.

2) Ἀπαγορεύεται ἡ προσθήκη εἰς τὸν τοιοῦτον άλίπαστον βακαλάον πάσης ἀντισηπτικῆς ὕλης καὶ γενικῶς ἄλλων, πρὸς ἐπιβάρυσιν αὐτοῦ πάσης φύσεως ὕλων.

β) Διὰ τῆς ὑπ’ ἀριθ. 1555/1951 ἀποφάσεως τοῦ Α.Χ.Σ. περὶ συμπληρώσεως καὶ καθορισμοῦ ἀνωτάτου ὁρίου ὑγρασίας διὰ τὸν ὑγράλατον βακαλάον, ἐπιτρέπεται ἀνώτατον ὄριον ὑγρασίας 54 %.

4) Ἡ ποιοτικὴ ἐξέτασις

Αὕτη, συνίσταται εἰς τὴν ἐξέτασιν ὄρισμένων χαρακτηριστικῶν τοῦ ἐφοδίου ὡς τὸ μέγεθος τῶν τεμαχίων, ἡ χροιά τῆς σαρκός, ἡ σύστασις καὶ ὁσμὴ αὐτῆς καὶ ἄλλων, τὰ ὁποῖα λέγονται ποιοτικὸι παράγοντες. Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ὑγρασίας καὶ περιεκτικότητος εἰς ἄλας λαμβάνεται δεῖγμα ἐκ μικρῶν τεμαχίων, φύλλων βακαλάου, ὅπερ καὶ ἀποστέλλεται δι’ ἐργαστηριακὴν ἐξέτασιν.

Ἡ ποιοτικὴ ἐκτίμησις μιᾶς ποσότητος άλίπαστου βακαλάου γίνεται διὰ τῆς ἐξετάσεως τῶν ποιοτικῶν παραγόντων αὐτοῦ ἐν συσχετίσει μὲ τὰ Standards τοῦ άλίπαστου βακαλάου τῆς αὐτῆς προελεύσεως. Εἰς τὸν Ἰσλανδικὸν βακαλάον π.χ. ἡ μὴ ἀφαιρέσις τῶν μελανῶν μεμβρανῶν αἱ ὁποῖαι καλύπτουσι τὰ κοιλιακὰ τοιχώματα δὲν εἶναι δυσμενῆς ποιοτικὸς παράγων, ἐνῶ εἰς τὸν γροιλανδικὸν βακαλάον ἡ παρουσία αὐτῶν ἀποτελεῖ ἐλάττωμα δεδομένου ὅτι κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ Γροιλανδικοῦ βακαλάου αἱ μεμβράναι ἀφαιροῦνται.

Τὸ προϊόν ἐπομένως χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν προέλευσίν του καὶ τὴν

ποιοτικὴν του κατάστασιν λ.χ. ἐν φορτίον Γαλλικοῦ βακαλάου θὰ χαρακτηρησθῇ ὡς Γαλλικὸς βακαλάος καλῆς, μετρίας ἢ κακῆς ποιότητος.

Κατωτέρω θὰ ἐξετάσωμεν τοὺς κυριωτέρους ποιοτικοὺς παράγοντας :

α) Τὸ μέγεθος τῶν τεμαχίων (φύλλων) βακαλάου.

Εἰς τὰ μικροῦ μεγέθους τεμάχια τὰ μὴ βρώσιμα μέρη τῶν ἰχθύων ὡς τὸ δέσμα, ἢ οὐρὰ καὶ τὰ πτερύγια εἶναι ἠΰξημένα. Ἐπιπροσθέτως οἱ μικροῦ μεγέθους ἰχθεῖς εἶναι ἀπρόσφοροι πρὸς τεμαχισμόν εἰς ἴσας ὁμοιομόρφους μερίδας γεγόνος ὅπερ ἀποτελεῖ μειονέκτημα ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ διανεμηθοῦν εἰς ὁμάδας ἀνθρώπων (στρατιώτας κλπ.).

Ἄν καὶ τὰ μεγάλου μεγέθους τεμάχια εἶναι πλέον οἰκονομικά, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀγορὰν ζητοῦνται ἰδιαιτέρως τὰ μετρίου μεγέθους τεμάχια λόγῳ τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ μὲν ἀγορασταὶ προτιμοῦν ὀλόκληρα τεμάχια οἱ δὲ ἔμποροι νὰ μὴ τὰ τεμαχίζου πρὸς ἀποφυγὴν φύρας.

β) Τὸ πάχος τῶν τεμαχίων.

Τὰ τεμάχια τὰ προερχόμενα ἀπὸ ἰσχνοὺς βακαλάους εἶναι λεπτά, ταῦτα ὑστεροῦν ποιοτικῶς τῶν παχέων τεμαχίων βακαλάου.

γ) Ἡ χροιά τῆς σαρκός.

Εἶναι εἷς ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων ποιοτικῶν παραγόντων λόγῳ τοῦ ὅτι ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ ἐφοδίου. Ἡ ἐξέτασις αὐτῆς γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἐπιφανειῶν τῶν τεμαχίων, ἢ ἐξωτερικῇ ἐπιφάνειᾳ φυσικὰ ἐξετάζεται μετὰ τὴν ἀποκόλλησιν τοῦ δέρματος. Ἡ λευκωπὴ ἢ ἐλαφρῶς ὑποκιτρίνη χροιά εἶναι ἢ πλέον ἐπιθυμητή. Ἡ ὁμοιόμορφος χροιά τῆς σαρκός, χαρακτηριστικὸν μιᾶς καλῆς ἀλίσεως, ἐπιζητεῖται ἰδιαιτέρως.

δ) Ἡ σύστασις τῆς σαρκός.

Ἡ συνεκτικότης τῆς σαρκός εἶναι ἰδιαιτέρως ἐπιθυμητή.

ε) Ἡ ὁσμὴ τοῦ προϊόντος.

Ἐπιζητεῖται ἡ χαρακτηριστικὴ ἐλαφρὰ καὶ εὐχάριστος ὁσμὴ τοῦ ἐν καλῇ καταστάσει εὐρισκομένου ἀλιπάστου βακαλάου.

στ) Ἡ γεῦσις.

Ἐξετάζεται συνήθως ἐπὶ μικροῦ τεμαχίου τοῦ φιλέτου τοῦ ἰχθύος. Ἐπιζητεῖται ἡ συνήθης εὐχάριστος γεῦσις τοῦ βακαλάου, ἐφ' ὅσον ἡ γεῦσις κρίνεται ὡς λίαν ἀλμυρὴ ἐπιβάλλεται ἡ ἐργαστηριακὴ ἐξέτασις πρὸς προσδιορισμὸν τῆς περιεκτικότητος τῆς σαρκός εἰς ἄλλας.

Εἰς περίπτωσιν ἀνευρέσεως ἀσυνήθους ἢ δυσαρέστου γεύσεως ἐρευνᾶται ἡ προέλευσις αὐτῆς ἀπὸ ὑγειονομικῆς πλευρᾶς.

ζ) Ἡ συντηρητικότητα τοῦ ἐφοδίου.

Ἐφ' ὅσον τὰ χρονικά ὄρια συντηρήσεως μιᾶς ποσότητος ἀλίπαστου βακαλάου εἶναι μειωμένα, ἡ ἀγοραστικὴ ἀξία τούτου μειοῦται.

η) Ἐλαττώματα.

Ὡς ἐλαττώματα κατὰ τὴν ποιοτικὴν ἐξέτασιν νοοῦνται :

1) Ἡ ἀνεύρεσις ἐπὶ τῶν τεμαχίων βακαλάου, εἰς τὸ ἄλλας συντηρήσεως ἢ ἐντὸς τῶν δεμάτων συσκευασίας τοῦ ἐφοδίου, διαφόρων ξένων ὑλῶν ἀκινδύνων διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου.

2) Τὰ αἱματώματα, οἱ μωλωπισμοί, αἱ συνθλίψεις τῆς σαρκὸς καὶ ἐν γένει κακώσεις προκληθεῖσαι συνεπεία τραχείας μεταχειρίσεως τοῦ ἀλιεύματος ἢ τοῦ ἐπεξεργασμένου ἐφοδίου.

3) Αἱ ἀλλοιώσεις ἢ αἱ ἀτέλειαι αἱ προϋπάρχουσαι εἰς τοὺς νωποὺς ἰχθεῖς.

4) Αἱ ἀτέλειαι τῆς ἐπεξεργασίας, ὡς τὸ ἀτελὲς σχίσσιμο τῶν ἰχθύων, ἢ μὴ πλήρης ἀφαίρεσις τῶν σπλάχνων, τὸ πλημμελὲς πλύσιμον τῶν ἰχθύων κ.λ.π.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α Τ Α

Ὁ ἀλίπαστος βακαλάος ὑπόκειται εἰς φυσιολογικὰς ἐνζυματικὰς καὶ μικροβιακὰς ἐπεξεργασίας, ἢ ἐμφάνις, ἔκτασις καὶ ἔντασις τῶν ὁποίων ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν κατάστασιν αὐτοῦ (ἀπὸ τῆς ἀλείας τῶν ἰχθύων μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ἀλίσεώς των) καὶ τὰς μετέπειτα συνθήκας ἐναποθηκεύσεως, μεταφορᾶς καὶ ἐν γένει μεταχειρίσεως αὐτοῦ. Ἡ λήψις ἐπομένως τῶν ἐνδεδειγμένων μέτρων πρὸς συντήρησίν του κατὰ τοὺς θερινοὺς ἰδίως μῆνας εἶναι ἀναγκαία διὰ νὰ διατηρηθῇ εἰς καλὴν κατάστασιν μέχρι τῆς χορηγήσεώς του πρὸς κατανάλωσιν. Κατὰ τὴν ποιοτικὴν ἐξέτασιν τοῦ βακαλάου πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ προέλευσις αὐτοῦ καὶ ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἐρμηγεῖαν ὠρισμένων ποιοτικῶν ὄρων εἰς : «καλῶς κατεργασμένος», «λευκωπὸς» κ.λ.π. Ἡ ὑγειονομικὴ ἐξέτασις τέλος, δέον ὅπως ἐνεργεῖται μετ' ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ δὴ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνίχνευσιν ἀρχομένης σήψεως, τῆς ὁποίας κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τυγχάνει ἡ ἀναδιδομένη ὁσμὴ, ἐνῶ ἡ ὑγρασία τῆς ἐπιφανείας τῶν ἰχθύων, καὶ ἡ μαλθακότης τῆς σαρκὸς εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ ὁποῖα ἐπιφέρουν ἐνίοτε σύγχυσιν. Ὡς ἐκ τούτου πρὸς ἀποφυγὴν σφαλμάτων ὁσάκις τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς σήψεως δὲν εἶναι ἀπολύτως σαφῆ, φρόνιμον εἶναι νὰ μὴν λαμβάνεται ἀμέσως ἀπόφασις περὶ τῆς τύχης τῆς ἐξετασθείσης ποσότητος, ἀλλὰ νὰ ἐπανεξετάζεται αὕτη μετ' ὀλιγοήμερον παραμονὴν της εἰς ψυχρὸν καὶ ξηρὸν θάλαμον ἢ μετὰ ἔκθεσίν της ἀπὸ 4 - 5 ὥρας εἰς τὸν ἥλιον.

B I B Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

1. **Boury M.**: (1932). Recherches sur la morue salée. Rev. des trav. de pêches marit. T V, Fasc. 3.
2. **Fillon R.**: (1924). La conservation du poisson par le sel. Le rouge de la morue salée. Off. de pêches marit. Notes et rapports, No 38.
3. **Fillon R.** (1929). Recherches sur les meilleurs sels pour le salage de la morue salée. Rev. des trav. des pêches marit. T II, Fasc. 3.
4. **Fourgoux J. C., Cheffel H.**: (1956). La fabrication et la vente des produits alim. conservés.
5. **Gerhardsen G. M.**: (1949). Salted cod and related species., F.A.O., Fisheries study, No 1.
6. **Hansel P.**: (1955). Salting and drying of lean fish. Training centre for fishery administrators, Denmark, FAO, ETAP and The Govern. of Denmark.
7. **Hansel P.**: (1955). Salting and smoking. Ibid.
8. **Hess E.**: (1955). Handling and processing of fish. Ibid.
9. **Rounsefell G., Everhart W. H.** (1953). Fishery science.
10. **Penso G.**: (1950). I prodotti della pesca.

R É S U M É**LA MORUE SALÉE****QUELQUES ÉLÉMENTS TECHNIQUES POUR SON INSPECTION
SANITAIRE ET QUALITATIVE**

Par

ALEX. KARDOULIS**Capitaine - Vétérinaire**

Dans son étude l'auteur examine la morue salée du point de vue qualitatif et sanitaire.

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΞΕΝΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

RENOUX G. : **Μετάδοσις τῆς βρουκελλώσεως εἰς τὸν ἄνθρωπον.**
(Transmission de la brucellose à l'homme). Archives de l'Institut Pasteur de Tunis, 1959, Vol. XXXVI, 77-121.

Ὁ Καθηγητὴς κ. Renoux, Διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου Παστέρ τῆς Τύνιδος, ἐξαντλεῖ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τὸ θέμα τῆς μεταδόσεως τῆς βρουκελλώσεως εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅλα τὰ ἐπιδεκτικὰ προσβολῆς ἐκ βρουκελλώσεως ζῶα δύνανται νὰ νοσήσουν ἐξ ὄλων τῶν εἰδῶν τῆς βρουκέλλας. Πλὴν τῶν, συνηθέστερον προσβαλλομένων βοοειδῶν, αἰγῶν, προβάτων καὶ χοίρων, ἐκ βρουκελλώσεως προσβάλλονται καὶ ὁ ἵππος, ὁ βοῦβαλος, ἡ κάμηλος, ὁ κόνικλος, ὁ κύων καὶ ἡ γαλῆ. Ἐξ ἄλλου βρουκέλλωσις διεπιστώθη εἰς τὰ ὄρνιθοειδῆ, ἄγρια ζῶα καὶ πτηνὰ ἤτοι εἰς τὸν αἴγαγον, τὴν ἔλαφον, τὴν δορκάδα, τὴν ἀλώπεκα, τὸν λαγῶν, τὸν κόρακα, τοὺς ἀγρίους μῦς κλπ.

Ἡ βρουκέλλωσις μεταδίδεται συνηθέστερον διὰ τοῦ πεπτικοῦ συστήματος διὰ τῆς βρώσεως γάλακτος, γαλακτοκομικῶν προϊόντων, κρέατος, σπλάχνων καὶ κρεατοπαρασκευασμάτων μεμολυσμένων ὑπὸ βρουκελλῶν, διὰ τῆς πόσεως ὕδατος περιέχοντος βρουκέλλας καὶ διὰ τῆς βρώσεως λαχανικῶν καὶ ὀπωρῶν διὰ τὴν πλύσιν τῶν ὁποίων ἐχρησιμοποιήθη τοιοῦτον ὕδωρ. Γάλα προερχόμενον ἐξ ἐκτροφῆς ἐξυγιανθείσης ὅσον ἀφορᾷ τὴν βρουκέλλωσιν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἀκίνδυνον. Διὰ τῆς παστεριοῦσεως αἱ βρουκέλλαι τοῦ γάλακτος καταστρέφονται.

Ὁ συγγραφεὺς παραθέτει ἐν περιλήψει τὰ ἀποτελέσματα τῶν κυριωτέρων ἐρευνῶν σχετικῶν μὲ τὴν ἀντοχὴν τῆς βρουκέλλας εἰς τὰ τρόφιμα ζωϊκῆς προελεύσεως, νωπὰ ἢ ὑποσιάντα διαφόρους ἐπεξεργασίας. Ἡ βρουκέλλα δύναται νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τινὰ εἶδη τυροῦ καὶ εἰς τὸ βούτυρον μέχρις 90 ἡμέρας, εἰς δὲ τὸ κρέας ὑποστὰν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἄλατος μέχρις 200 ἡμέρας. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψύχους ἐπὶ τῆς ζωτικότητος τῆς βρουκέλλας, ὁ συγγραφεὺς διεπίστωσεν, ὅτι ἡ βρουκέλλα ἀντέχει πλέον τῶν 14 μηνῶν εἰς σπλάχνα αἰγῶς διατηρηθέντα εἰς—25° K.

Ἡ μετάδοσις λαμβάνει χώραν ἐπίσης συνηθέστατα δι' ἐπαφῆς μετὰ ζῶων ἀσθενῶν καὶ παθολογικῶν ὕλικῶν, δι' ὃ ἡ βρουκέλλωσις ἐξακταρισθῆ ὡς κατ' ἐξοχὴν ἐπαγγελματικὴ νόσος τῶν κτηνιάτρων, κτηνοτρόφων, ποιμένων, ἐκδοροσφαγῶν κλπ. Ἡ βρουκέλλωσις μεταδίδεται καὶ διὰ τῆς

ἀναπνευστικῆς ὁδοῦ διὰ τῆς εἰσπνοῆς, ἐν μεμολυσμένῳ περιβάλλοντι, κοριοτοῦ, ἔνθα ἡ βρουκέλλα δύναται νὰ ἐπιζήσῃ μέχρις 40 ἡμερῶν. Ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει ἐπίσης περιστατικὰ μεταδόσεως τῆς νόσου διὰ τῆς μεταγίσεως αἵματος προερχομένου ἐξ ἀτόμων προσβεβλημένων ὑπὸ βρουκελλώσεως, καὶ ἔξετάζει τὴν δυνατότητα τῆς μεταδόσεως τῆς νόσου διὰ τῶν ἐντόμων καὶ παρασίτων, ὡς διὰ τῶν κωνώπων καὶ κροτώνων, εἰς τὸν ὄργανισμὸν τῶν ὁποίων ἡ βρουκέλλα διατηρεῖται ἐπὶ μακρὸν. Ἐπίσης ἀναφέρει ὅτι εἰς πλείστας χώρας ἐσημειώθησαν περιστατικὰ βρουκελλώσεως εἰς τὸν ἄνθρωπον εἴτε δι' ἐργαστηριακῆς μολύνσεως εἴτε διὰ μολύνσεως ἐκ ζώντων ἀντιβρουκελλικῶν ἐμβολίων, κατὰ τὴν παρασκευὴν καὶ χρησιμοποίησιν τούτων. Ἡ βρουκέλλωσις μεταδίδεται ἀπὸ ἄνθρώπου εἰς ἄνθρωπον διὰ τοῦ θηλασμοῦ, διὰ τῶν ἐκκρίσεων (οὔρα, ἐκκρίσεις κόλπου, σπέρμα), καὶ τῶν περιττωμάτων τῶν ἀσθενῶν.

Τέλος ὁ συγγραφεὺς συμπεραίνει, ὅτι ὁ προληπτικὸς ἐμβολιασμὸς τῶν αἰγοπροβάτων διὰ τοῦ ἐλαιώδους φορμολούχου ἐμβολίου Br. Melitensis 53 H. 38, θὰ συμβάλῃ τὰ μέγιστα διὰ τὴν προφύλαξιν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς βρουκελλώσεως, διὰ τῆς ἐξαλείψεως τῶν ἐστιῶν μολύνσεως. Π.Α.Κ.

ΒΕΑΤΣΟΣ Α., ΣΑΡΑΓΙΩΤΗΣ Γ., ΡΕΚΛΕΙΤΗΣ Σ. : Αἱ λεπτοσπειρώσεις ἐν Ἑλλάδι. II. Ἡ λεπτοσπειρώσις τοῦ κυνός. (Les leptospiroses en Grèce. II. La leptospirose canine). Arch. Inst. Pasteur Hellenique, Tom. IV., No 1, 1958, pp. 31-38.

Οἱ συγγραφεῖς περιγράφουν ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν συντομίᾳ τὴν κλινικὴν εἰκόνα τῆς λεπτοσπειρώσεως τοῦ κυνός, διαχωρίζοντες ταύτην εἰς πέντε μορφάς : τὴν ἠπίαν, τὴν αἰμορραγικὴν, τὴν ἰκτερικὴν, τὴν οὔραιμικὴν καὶ τὴν χρονίαν. Ὁ κύων παραμένει φορεὺς, δυνάμενος οὕτω νὰ μολύνη τὸν ἄνθρωπον.

Ἐν συνεχείᾳ ἐρευνᾶται ὁρολογικῶς ἡ νόσος ἐπὶ 221 κυνῶν συλληφθέντων ὑπὸ τῆς Ἐτ. Προστασίας Ζώων περιοχῆς Ἀθηνῶν καὶ περιχώρων. Οὕτω εὐρέθῃ ποσοστὸν 9,5 % μεμολυσμένων κυνῶν (θετικοὶ κύνες 1/800 καὶ ἄνω) ἐξ ὧν ἡ L. Canicola εἰς ποσοστὸν 7,67 % καὶ L. Icterohaemorrhagiae 1,83 %.

Συμπεραίνουν ἐπομένως οἱ συγγραφεῖς ὅτι ὁ ἐκ τῆς Λεπτοσπειρώσεως τῆς κυνοκτόνου πυρετὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον ὑφίσταται παρ' ἡμῶν καίτοι μὴ διαγνωσθεὶς εἰσέτι.

Π.Ν.Δ.

ΠΑΝΕΤΣΟΣ Α., ΒΕΑΤΣΟΣ Α. : Ἡ κοκκιδίωσις τῶν σαρκοφάγων ζώων. Αἱ δύο πρῶται περιπτώσεις ἐπὶ κυνῶν ἐν Ἑλλάδι. (La coccidiose des carnivores. Les deux premiers cas sur le chien en Grèce). Arch. Inst. Pasteur Hellenique, Tom. IV, No 1, pp. 39-53.

Αἱ συναντώμεναι κοκκιδίωσεις ἐν Ἑλλάδι ἀνεφέροντο εἰς τὰ πτηνὰ

καὶ τοὺς κονίκλους μέχρι τοῦ μηνὸς Μαΐου 1958 ὅποτε οἱ ἐρευνηταὶ διεπίστωσαν δύο συγχρόνως περιπτώσεις κοκκιδιώσεως ἐπὶ κυνῶν (εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Ἀθήνας), ὀφειλομένης εἰς *Isospora bigemina* καὶ *Rivolta*.

Ἐπετεύχθη ἐπιτυχῆς πειραματικὴ ἀναπαραγωγὴ τῆς νόσου ἐπὶ κυνῶν 40 ἡμερῶν. Π.Ν.Δ.

GRANVILLE, FIEVEZ : Ἡ χρῆσις τῶν ἀντιβιοτικῶν εἰς τὴν συντήρησιν τῶν τροφίμων. (L'utilisation des antibiotiques dans la préservation des denrées alimentaires). Ann. Méd. Vét., Nov. 1958, No 7, pp. 472-487.

Εἰς τὴν λίαν ἐμπεριστατωμένην ἐργασίαν τῶν οἱ συγγραφεῖς ἀσχολοῦνται μὲ τὴν συντήρησιν τῶν τροφίμων πάσης προελεύσεως, ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν, διὰ τῶν ἀντιβιοτικῶν τῇ βοηθείᾳ τῆς ψύξεως ἢ καὶ ἄνευ αὐτῆς, ἀναφέρονται σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς γενομένας ἐργασίας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου καθὼς καὶ εἰς ἰδίαις πειραματικῆς ἐργασίας. Συμφωνοῦν ὅτι τὰ ἀντιβιοτικά μικροῦ φάσματος, ὅπως ἡ πενικιλίνη, στρεπτομυκίνη καὶ ἄλλα δὲν παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν συντήρησιν τῶν τροφίμων· ἀπ' ἐναντίας τὰ τρία ἀντιβιοτικά εὐρέως φάσματος καὶ μεγάλης καταναλώσεως, ὅπως ἡ tetracycline, chlortetracycline καὶ oxytetracycline, δίδουν ἔξαιρετικά ἀποτελέσματα ἰδίως ὅταν συνδυασθοῦν μὲ τὴν ψύξιν. Οἱ συγγραφεῖς συμπεραίνουν ὅτι δὲν δύναται τις ἀκόμη νὰ ἀπαντήσῃ ἐπὶ τῆς ὀφελιμότητος ἢ βλαβερότητος τῶν ἀντιβιοτικῶν διὰ τὸν καταναλωτὴν. Παραδέχονται ὅτι ἡ τοξικότης εἶναι μηδαμινή, ἀποτελεῖ ὅμως δίκωπον μάχαιραν ἢ ἀνάμιξις, ἰδίως ἀντιβιοτικῶν μικροῦ φάσματος, διότι εὐνοεῖ τὴν δημιουργίαν ἀνθεκτικῶν στελεχῶν, καθὼς καὶ ἡ συνεχῆς χρῆσις τροφίμων συντηρημένων δι' ἀντιβιοτικῶν πιθανὸν θὰ ἐδημιούργει ἐντερικὰς λοιμώξεις δευτερευούσης αἰτιολογίας (*Proteus*, *Colibacille*). Τέλος, συνιστοῦν τὴν συνέχισιν τῶν πειραματισμῶν, καθὼς καὶ τὴν συμπαράστασιν διὰ τὴν διαλεύκανσιν τοῦ ζητήματος τοῦ ἱατρικοῦ κόσμου, διότι φρονοῦν ὅτι τὸ ὑψίστης σημασίας ὡς ἄνω θέμα δύναται εὐκόλως νὰ μετατραπῇ εἰς ἐπιζήμιον διὰ τὴν δημοσίαν ὑγείαν. Α.Α.Π.

LA PLACA M., MORA A. : Ἐπὶ τῆς ἀνευρέσεως τοῦ Μυκοβακτηριδίου τῆς φυματιώσεως εἰς τὰ κρέατα βοοειδῶν πασχόντων ἐκ φυματιώσεως. (Sulla presenza del Mycobacterium Tuberculosis nelle carni di Bovini Infetti). Zooprofilassi, XIV, No 1, pp. 31-45.

Οἱ ἐρευνηταὶ ἀναφέρουν τὰ ἀποτελέσματα, ἃ ἔσχον, ἐπὶ τῆς ἀνευρέσεως τοῦ Μυκοβακτηριδίου τῆς φυματιώσεως ἐντὸς δειγμάτων κρέατος ληφθέντων ἐκ διαφόρων ἀνατομικῶν μερῶν 48 φυματιῶντων βοοειδῶν. Τὰ 18 ἔξ

αὐτῶν παρουσίαζον τοιαύτης ἐκτάσεως ἀνατομο-παθολογικὰς ἀλλοιώσεις, ὥστε ἐκρίθησαν βρώσιμοι ὑπὸ εἰδικὰς συνθήκας, ὡς π.χ. κρέας ἐβρασμένον, ἐγκυτωμένον, precooked. Τὰ ὑπόλοιπα 30, ἐθεωρήθησαν κατάλληλα πρὸς βρῶσιν συμφώνως πρὸς τὰς ἰσχυρὰς διατάξεις.

Εἰς τὴν πρώτην μὲν ομάδα τῶν 18, εὐρέθη τὸ Μ.Φ. ἐντὸς τοῦ κρέατος ἐπὶ 15 βοοειδῶν, ἤτοι 83,33 %, εἰς τὴν δευτέραν δὲ ἐκ 30 βοοειδῶν ομάδα, εὐρέθη ἐπὶ 11 ζῶων, ἤτοι ποσοστὸν 36,66 %. Π.Ν.Α.

ΠΑΡΙΣΗΣ ΕΛΕΥΘ. : Ἔρευνα ἐπὶ τῆς ἰκανότητος παραγωγῆς ἀντισωμάτων κατὰ τοῦ τετάνου εἰς κύνα. (Vizgálatok a Kutyaáknak Tetanus Ellení Immunanyagtermelőképeségéről), M. Allatorvosok Lapja, 1954, I.

Ἡ ἐρευνητικὴ αὐτὴ ἐργασία ἐγένετο ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τοῦ ὁροπαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Βουδαπέστης Phylaxia.

Διεπιστώθη ὅτι ἀπλῆ ἔγχυσις ἀνατοξίνης τετάνου οὐδόλως ἢ εἰς μικρὸν μόνον βαθμὸν συντελεῖ εἰς τὴν παραγωγὴν ἀντισωμάτων εἰς τὸν κύνα. Τοῦναντίον ἀκολουθεῖται ὑπὸ παραγωγῆς σημαντικῶν ποσοτήτων ἐὰν ἡ ἀνατοξίνη εἶναι προσροφημένη ἐπὶ $Al(OH_3)$ ὑδροξειδίου τοῦ ἀλουμίνου.

Εἰς κύνας, ἔχοντας ἤδη βασικὴν ἀνοσίαν, ἀπλῆ ἀνατοξίνη ἢ προσροφημένη εἰς $Al(OH_3)$ τοιαύτη, ἐνιεμένη εἰς μεγαλύτερας ποσότητας εἶναι ἰκανὴ νὰ προκαλέσῃ οὐσιώδη ὑψωσιν τοῦ τίτλου ἀντιτοξίνης κατὰ τὴν 10-17 ἡμέραν.

Εἰς κύνας, οἵτινες κέκτηνται ἤδη βασικῆς ἀνοσίας, ἀπλῆ ἔγχυσις τοξίνης συνεπάγεται τὴν αὐξήσιν τοῦ τίτλου ἀντισωμάτων κατὰ τὴν 8ην - 10ην ἡμέραν. Ὄταν ὁμως ἡ ἔγχυσις ἐπαναληφθῇ τρις ἀνὰ τετραήμερον τὸ μέγιστον τοῦ τίτλου παρατηρεῖται τὴν 12ην ἡμέραν. Κατ' αὐτὴν λαμβάνει χώραν μικρὰ πτώσις μέχρι τῆς 19ης ἡμέρας, ὁπότε πλέον ἡ πτώσις ἀρχεταί μὲ γοργώτερον ρυθμὸν. Κ.Β.

FINCHER M. G. : Τὰ ἡρεμιστικὰ φάρμακα ἐν τῇ κτηνιατρικῇ πράξει. (Ἑλλ. Κτην., Α', Τεῦχος 3ον, 1958, σελ. 129-137).

Ὁ συγγραφεὺς, καθηγητὴς τῆς Μαιευτικῆς τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς Cornell N. Ὑόρκης, ἀναφέρει τὴν χρῆσιν τῶν ἡρεμιστικῶν φαρμάκων ἐν τῇ Κτηνιατρικῇ πράξει καταλήγων εἰς τὰ κάτωθι συμπεράσματα :

1. Οἰονδήποτε ἐκ τῶν ἡρεμιστικῶν φαρμάκων ἀπεδείχθη χρήσιμον ἐν τῇ κτηνιατρικῇ πράξει ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ μετὰ προσοχῆς ὑπολογισμοῦ τῆς δόσεως.

2. Ἐνια ἐξ αὐτῶν προὐκάλεσαν μὴ ἱκανοποιητικά τινα ἀποτελέσματα, ὅτε ἡ δοσολογία ἢ ἄγνωστοι τινες παράγοντες δὲν ἠλέγχοντο.

3. Συνιστᾶται ὅπως ἡ περφεναζίνη (Trilafon) μὴ χρησιμοποιηθῆ ἐπὶ ἱππων ἀξίας, μέχρις ὅτου περαιτέρω ἔρευται λάβουν χώραν ἐπὶ ἱππων.

4. Εἶναι πιθανὸν ἀληθές ὅτι πλεῖστα ὅσα ἀτυχήματα καὶ ἀποτυχία παρατηρήθησαν μετὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἡρεμιστικῶν φαρμάκων, ἅτινα δέον ὅπως ὀδηγοῦν τὸν ἔξασκοῦντα κτηνίατρον πρὸς προστασίαν τῶν ἀσθενῶν του.

Π.Ν.Δ.

ΑΣΠΙΩΤΗΣ Ν. : **Ἡρεμιστικά φάρμακα.** (Ἑλλην. Κτην. Α', 1958, Τεύχος Βον, σελ. 138-144).

Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἡρεμιστικῶν ἐν τῇ κτηνιατρικῇ πράξει.

Π.Ν.Δ.

ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ ΕΜΜ. : **Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῆς κυστικερκώσεως τῶν βοοειδῶν Β. Ἑλλάδος.** (Ἑλλην. Κτην, Α', 1958, Τεύχος Βον, σελ. 145-148).

Τὸ ποσοστὸν μολύνσεως ὑπὸ τῆς κυστικερκώσεως τῶν βοοειδῶν τῶν κρεοσκοποῦμένων εἰς τὰ σφαγεῖα Θεσσαλονίκης εἶναι ἀσήμαντον, ἀνερχόμενον μέχρι σήμερον εἰς 0,3 ‰. Ὁ συγγραφεὺς ἐφαρμόζων τὴν μέθοδον Juraske, δηλαδὴ τῶν διπλῶν τομῶν ἐφ' ἑκάστου μασητήρος καὶ ἐφ' ὅλης τῆς ἐκτάσεως αὐτῶν, ἀνεῦρεν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἐπὶ 1019 κρεοσκοπηθέντων βοοειδῶν ὀκτὼ περιπτώσεις κυστικερκώσεως, ἧτοι ποσοστὸν μολύνσεως 0,78 ‰. Τέλος συνιστᾶ τὴν διενέργειαν διπλῶν τομῶν εἰς ἕκαστον μασητήρα, καὶ ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῆς καταψύξεως τῶν σφαγιῶν μετὰ κυστικερκώσεως τῶν Ἐπαρχειῶν καὶ συνεργασίαν τῶν Κτηνιατρικῶν καὶ Ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς ἀνίχνευσιν τῶν πασχόντων ἐκ ταινιασέων ἀνθρώπων.

Π.Ν.Δ.

CONSTANTINIDIS A. : **Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ δείκτου Feder εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς περιεκτικότητος εἰς ὕδωρ τῶν ἐγκυτιωμένων κρεατοπαρασκευασμάτων.** (Application de l'indice de Feder à l'appréciation de la teneur en eau des pâtés en boîtes). Bul. Acad. Vét.-Tome. XXX, 1957, pp. 405-415.

Εἰς τὴν ἐν ἐπικεφαλίδι ἀναφερομένην μελέτην τοῦ ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζων τὰ ἐγκυτιωμένα κρεατοπαρασκευάσματα, ἢ ποιοτικὴ ἐκτίμησις τῶν ὁποίων εἶναι ἀδύνατος ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ, διότι αὕτη ἀπαιτεῖ πολυπλόκου ἐργαστηριακὰς μεθόδους, μελετᾶ τὴν συμβολὴν τοῦ δείκτου τοῦ Feder εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς περιεκτικότητος αὐτῶν εἰς ὕδωρ.

Κατόπιν συγκρίσεως τῶν διαφόρων μεθόδων μετὰ τῆς τοιαύτης τοῦ Feder, ὡς αὕτη ἀρχικῶς καθωρίσθη καὶ μεταγενεστερῶς ἐτροποποιήθη ἐπιλέγει ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ Feder παρουσιάζει πραγματικὸν ἐνδιαφέρον.

K.B.T.

CONSTANTINIDIS A. : Ἡ ἀναζήτησις τῆς παρουσίας τοῦ βακίλλου τοῦ Koch ἐντὸς τῶν μυῶν βοοειδῶν πασχόντων ἐκ χρονίας φυματιώσεως. (Recherche de la présence du bacille de Koch dans le muscle des bovins atteints de tuberculose chronique). Bul. Acad. Vét., T. XXXI, 1958, pp. 491-500.

Ἀπό τινος χρόνου ἡ παρουσία βακίλλων τοῦ Koch ἐντὸς τῶν μυῶν βοοειδῶν πασχόντων ἐκ φυματιώσεως ἀποτελεῖ ὡς γνωστὸν θέμα ἐρεῦνης, ἀλλὰ καὶ διαφωνίας μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐρευνητῶν. Ὁ κ. Α. Κωνσταντινίδης ἐπιθυμῶν νὰ συμβάλῃ καὶ οὗτος εἰς τὴν διευκρίνισιν τοῦ ζητήματος τούτου, διεξήγαγε σημαντικὰς ἐρεῦνας εἰς τὸ Ἐργαστήριον ἐλέγχου τροφίμων τῆς Σχολῆς Alfort, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν ἠδυνήθη νὰ διαπιστώσῃ τὴν παρουσίαν βακίλλων τοῦ Koch ἐντὸς τῶν μυῶν βοοειδῶν προερχομένων ἐκ ζῶων πασχόντων ἐκ διαφόρων μορφῶν φυματιώσεως.

K.B.T.

PILLON P. : Ἡ καταπολέμησις τῆς Βρουκελλώσεως τῶν βοοειδῶν εἰς τὴν Δανίαν. (La lutte contre la Brucellose bovine au Danemark). Récueil de Méd. Vétérinaire, 1958, T. CXXXIV, 391-394).

Ἡ καταπολέμησις τῆς Βρουκελλώσεως τῶν βοοειδῶν εἰς τὴν Δανίαν συντελεῖται ἀπὸ τοῦ 1948 βάσει Νομοθεσίας, ἣτις συνετάγη συμφῶνως πρὸς τὰ πορίσματα τῆς ἐρεῦνης ἐπὶ τῆς καταπολεμήσεως τῆς νόσου εἰς 3.800 ἀγέλας τῆς νήσου Borwholm.

Τὰ ἀπηλλαγμένα Βρουκελλώσεως βοοειδῆ ἐγγράφονται εἰς εἰδικὸν Μητρώφον, εἰς δὲ τοὺς ἰδιοκτῆτας τούτων παρέχονται εὐκολίαι διὰ τὴν διάθεσιν καὶ ἐξαγωγὴν τῶν ζωοκομικῶν προϊόντων των. Ἐξ ἄλλου εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας τῶν θανατουμένων ζῶων παρέχεται ἐπιχορήγησις κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ τῶν Συνεταιρικῶν ὀργανώσεων.

Τὰ λαμβανόμενα μέτρα συνίστανται εἰς τὸν ἀνὰ τρίμηνον ἔλεγχον ὄλων τῶν ἀγελῶν διὰ τῆς δακτυλιοειδοῦς δοκιμασίας τοῦ γάλακτος ἐκάστης ἐκτροφῆς ὑπὸ τοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ Κρατικοῦ Κτηνιατρικοῦ Μικροβιολογικοῦ Ἐργαστηρίου. Ἐὰν ἡ δοκιμασία ἀποβῇ ἀρνητικὴ τετράκις συνεχῶς, ἐπαναλαμβάνεται μετὰ 2 ἕως 6 μῆνας, ὁπότε ἐὰν καὶ πάλιν ἀποβῇ ἀρνητικὴ δι' ὅλην τὴν ἀγέλην αὕτη ἐγγράφεται εἰς τὸ Μητρώφον ὡς ὑγιής. Ἐὰν ἡ δοκιμασία ἀποβῇ θετικὴ, ὅλα τὰ ζῶα ἡλικίας μεγαλυτέρας τοῦ ἔτους, ὑποβάλλονται δις τοῦ ἔτους εἰς ἐξέτασιν διὰ τῶν μεθόδων ὀρροδιαγνωστι-

κῆς, ὁπότε, ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιδρώντων θετικῶς εἶναι μικρὸς, ταῦτα διατίθεται τὸ ταχύτερον πρὸς σφαγὴν. Ἐὰν ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιδρώντων εἶναι μέγας καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ταχεῖα διάθεσις των, ταῦτα ἀπομονοῦνται εἰς χῶρον, ἔνθα λαμβάνονται αὐστηρὰ μέτρα ἀπολυμάνσεως, ἢ ἀπομονοῦνται ἐν ὑπαίθρῳ. Ἐὰν ἡ ἀγέλη εὐρεθῆ λίαν μεμολυσμένη καὶ παρατηροῦνται ἀθροαὶ ἐκτροπῆς, ἢ διάθεσις τῶν ἀντιδρώντων θετικῶς ἐνεργεῖται μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ὀξείας φάσεως τῆς λοιμώξεως. Εἰς τὰς προσβεβλημένας ἐκτροπᾶς ἐνεργεῖται ἐμβολιασμὸς τῶν μοσχίδων εἰς ἡλικίαν 6 μηνῶν καὶ ἄνω.

Ἡ λήψις τῶν ἀνωτέρω μέτρων συνετέλεσεν εἰς τὴν πτῶσιν τοῦ ποσοστοῦ μολύνσεως τῶν ἀγελῶν ἀπὸ 33,2 % εἰς 1 % περίπου. Ἐκτοτε δὲ ὅλαι αἱ ἀγέλαι παρακολουθοῦνται διὰ τακτικῶν Κτηνιατρικῶν ἐπιθεωρήσεων καὶ διὰ τῆς διενεργείας, ἀνὰ τρίμηνον, ἐξετάσεως διὰ τῆς δακτυλιοειδοῦς δοκιμασίας τοῦ γάλακτος· κατὰ κανόνα δὲ ὁ πλακοῦς τῶν ἀγελάδων, αἱ ὁποῖαι ἤθελον ἀποβάλλει ἐξ οἴασδῆποτε αἰτίας ὑποβάλλεται εἰς μικροβιολογικὴν ἐξέτασιν.

Ὁ συγγραφεὺς συμπεραίνει, ὅτι τὸ παράδειγμα τῆς Δανίας ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ἐκκρίζωσις τῆς βρουκελλώσεως τῶν βοοειδῶν εἶναι δυνατὴ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς ἀρτίου προγράμματος καταπολεμήσεως στηριζομένου εἰς τὴν συνεργασίαν τῆς Διοικήσεως, τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν παραγωγῶν Ἀπαραίτητος ὅμως προϋπόθεσις διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς βρουκελλώσεως εἶναι ἡ ὑπαρξις ἀρτίου Κτηνιατρικοῦ δικτύου καὶ ἡ λειτουργία πλήρως ἐξοπλισμένου Ἐργαστηρίου Βρουκελλώσεων, διότι ἀπαιτεῖται ἡ λήψις μεγάλου ἀριθμοῦ δειγμάτων γάλακτος καὶ αἵματος ὡς καὶ ἡ ἐκτέλεσις πολυαριθμῶν ἐργαστηριακῶν ἐξετάσεων.

Π.Α.Κ.

MEYKNECHT E., VAN DAM. B. : **Μερικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς θερμοκρασίας τῆς παστεριώσεως.** (Quelques remarques sur l'influence de la temperature de pasteurisation de lait pasteurisé industriellement). C.R. XIVE C.I.L. Rome vol. I p. 545-553, 1956.

Οἱ συγγραφεῖς συγκρίνουν ὀργανοληπτικῶς μετὰ ἐπώασιν ἐπὶ δύο ἡμέρας εἰς 17,°5 τὴν ποιότητα διαφόρων δειγμάτων παστεριωμένου γάλακτος. Τὸ πρῶτον δεῖγμα γάλακτος παστεριωθέντος εἰς 73° δίδει ἀντίδρασιν ὑπεροξυδάσης θετικὴν, τὸ δεῦτερον δεῖγμα γάλακτος παστεριωθέντος εἰς 80° καὶ πλέον δίδει ἀντίδρασιν ὑπεροξυδάσης ἀρνητικὴν.

Ἐκ τῶν δύο δειγμάτων τὸ πρῶτον ἦτο καλλιτέρας συντηρήσεως καὶ ὑπερτεροῦσε ποιοτικῶς, ἐλεγχθέντων καὶ τῶν δύο διὰ τῆς μεθόδου τοῦ

κυανοῦ τοῦ μεθυλενίου (reductase test) : ὁμοίως ἔρουνήσαντες ὅλας τὰς μεθόδους τοῦ ἐλέγχου συντηρήσεως τῶν διαφόρων δειγμάτων, κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ παστερίωσις εἰς μετρίαν θερμοκρασίαν εἰς 73° καὶ διὰ τῆς ταχείας μεθόδου παστεριώσεως ἐπὶ 10''-15'' ὑπερτερεῖ κατὰ πολὺ τῆς παστεριώσεως εἰς εἰς 80°-85° ἐπὶ περισσότερον χρόνον, καθ' ὅτι ἡ συντήρησις τοῦ γάλακτος ἐντὸς τῶν φιαλῶν εἶναι κατὰ πολὺ ἀνωτέρα. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς γαλακτενίνης οὐσίας τοῦ γάλακτος ἔχούσης μικροβιοκτόνους ἰκανότητάς καὶ ἡ ὁποία καταστρέφεται εἰς ἀνωτέραν θερμοκρασίαν μὴ ἐμποδίζουσα οὕτω τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μικροβίων. Ἄλλη ἐξήγησις εἶναι ὅτι διὰ τῆς θερμοκρασίας τῶν 80° - 85° ὀρισμένοι βάκιλλοι ἰδίως σπορογόνοι (bacillus cereus) ἀναπτύσσονται εὐκολώτερον καὶ μολύνουν τὸ εἰς ὑψηλὴν θερμοκρασίαν παστεριωθὲν γάλα διὰ τῆς βοήθειάς τὴν ὁποίαν προσφέρουν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν βακίλλων τοῦ γάλακτος.

A.Δ.Π.

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΑ

Α'. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

— Ὁ κτηνίατρος κ. Θεοφ. Ρώσσης διωρίσθη εἰς τὸ Νομοκτηνιατρικὸν Γραφεῖον Βοιωτίας καὶ ἀπεσπασθῆ εἰς Νομοκτηνιατρικὸν Γραφεῖον Ἀττικῆς.

— Ὁ κτηνίατρος κ. Θεοδ. Σακελλαρίδης, ἐπίκουρος Νομοκτηνιατρικοῦ Γραφείου Ἰωαννίνων καὶ Διευθυντὴς Ἀγροτικοῦ Κτηνιατρείου Ἰωαννίνων προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Τμηματάρχου.

— Ὁ κτηνίατρος - μικροβιολόγος κ. Παναγιώτης Καρβουνάρης, ἀπεσπασθῆ ἐπὶ ἐξάμηνον εἰς Κτηνιατρικὸν Μικροβιολογικὸν Ἰνστιτούτον Ἀθηνῶν.

— Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. φύλλον 54 (Τεῦχος Πρῶτον) 24-3-1957 τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθη Β.Δ. «περὶ τρόπου διενεργείας διαγωνισμοῦ πρὸς πλήρωσιν κενῶν θέσεων κτηνιατρικοῦ κλάδου Α' Κατηγορίας ἐπὶ 7φ βαθμῶν».

Β'. ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἐναγόρευσις τοῦ καθηγητοῦ κ. M. Fincher εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ καθηγητὴς τῆς

Κτηνιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Cornell τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης κ. Myron Fincher, μετὰ ἐξάμηνον παραμονήν του εἰς Θεσσαλονίκην παρὰ τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, ἀνεχώρησε τὴν 20ὴν Ἰανουαρίου 1959 ἐπιστρέφων εἰς Ἡ. Πολιτείας Ἀμερικῆς.

Ὁ κ. Fincher κατὰ τὴν εἰς Θεσσαλονίκην παραμονήν του ἠσχολήθη μὲ ἔρευναν ἐπὶ θεμάτων τῆς ειδικότητός του. Ἐκ παραλλήλου ἠσχολήθη μὲ διδασκαλίαν, παραδίδων τρεῖς τῆς ἐβδομάδος εἰς τοὺς ὅτε εἰς φοιτητὰς μαθήματα ἐπὶ τῶν νεωτέρων προόδων εἰς τὸν τομέα τῶν μαστιτίδων καὶ τῆς παθολογίας τῆς ἀναπαραγωγῆς. Αἱ παραδόσεις αὐτοῦ μετεφράζοντο συγχρόνως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ κτηνιάτρου κ. Π. Τσακάλωφ.

Ἡ Κτηνιατρικὴ Σχολὴ τιμῶσα τὴν πολύτιμον βοήθειαν αὐτοῦ εἰς τὴν

Ὁ κοσμήτωρ τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης καθηγητὴς κ. Κ. Βλάχος ἐπιδίδων εἰς τὸν καθηγητὴν κ. Μ. Fincher τὸ δίπλωμα τοῦ ἐπιτίμου διδάκτορος.

Σχολὴν καὶ τὴν διεθνῶς γνωστὴν συμβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν Κτηνιατρικὴν Ἐπιστήμην ἀπεφάσισεν παμψηφεί καὶ ἀνηγόρευσε αὐτὸν τὴν 19/12/1958 ἐν ἐπισήμῳ ἑορτῇ εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐνώπιον τοῦ Πρυτάνεως καὶ πλήθους κόσμου, ἐπίτιμον διδάκτορα.

Γ'. ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Ἐπεὶ οὖν Κτηνίατροι.

α) Περατωθείσης τῆς παρὰ τῆς Σ.Ε.Α.Κτ. ἐκπαιδευσεως των οἱ κάτωθι Δ.Ε.Α. Κτηνίατροι 47ης καὶ 48ης Ε.Σ.Σ.Ο. ἐτοποθετήθησαν ὡς ἀκολούθως :

Σκαρβέλης Ἀλέξανδρος 47ης Ε.Σ.Σ.Ο. εἰς 978 Α.Κ.Ι. καὶ Παπαγεωργίου Ἀπόστολος 48ης Ε.Σ.Σ.Ο. εἰς 19 Σ.Π.

β) **Μεταθέσεις :** Ὁ Δ.Ε.Α. Παπαστεριάδης Ἀχιλ. ἐκ τοῦ 33 Σ.Π. εἰς 28 Σ.Π. Ὁ Δ.Ε.Α. Μπουμπουγιατζῆς Δημ. ἐκ τοῦ 19 Σ.Π. εἰς Δ.Σ.Κ.Ι./1ης Στρατιᾶς. Ὁ Δ.Ε.Α. Βαλαβάνης Δημήτριος ἐκ τοῦ 976 ΑΚΙ εἰς 985 Κ.Ι. Ὁ Χασογιζόγλου Μέναν. ἐκ τοῦ 65 Σ.Π. εἰς 975 Π.Α.Κ.Υ.

γ) Κατετάγησαν εἰς τὸ Στράτευμα οἱ κάτωθι Διπλωματοῦχοι Κτηνίατροι 49ης Ε.Σ.Σ.Ο. :

Ἀργυρίου Συμεών, Ἀθανασιάδης Γεώργιος, Δεληγάρης Νικόλαος, Λάρδας Κων/νος, Μπαρκούτας Παναγιώτης, Παπαδόπουλος Ὁρέστης, Σεϊμένης Ἀρίσταρχος, Στοίλης Εὔστρατιος, Τζιόβας Βασίλειος καὶ Κεφαλέας Ἡλίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ****ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ**

Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. **συνάδελφοι**, οἵτινες **τυγχάνουσι** μέλη τοῦ Π.Κ.Σ. καὶ δὲν **ἐταπτοποιήθησαν** ταμειακῶς **μέχρι** σήμερον νὰ ἀποστείλουν τὴν ἐκ 50 Δρχ. **συνδρομὴν** των διὰ τὸ 1959 εἰς τὸν Ταμίαν τοῦ Π.Κ.Σ. κ. Ἀγγελον Παπαδόπουλον Κτηνιατρικὸν Μικροβιολογικὸν Ἰνστιτούτον, Βοτανικὸς Κήπος, Ἀθήναι.

Εἶναι ὕψιστον καθήκον ἀπάντων τῶν συναδέλφων νὰ ἐνισχύσουν οικονομικῶς τὸν Π.Κ.Σ. πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. ὅπως ἐνοικιάσῃ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κτηνιατρικῆς Ἑταιρείας **μεγαλύτεραν αἰθούσας** συνεδριάσεων ὡς καὶ Γραφεῖον δυνάμενον νὰ προβάλλῃ τὸν κλάδον καὶ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς προσδοκίας αὐτοῦ.

—Κατὰ τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ 1959 ἐγένοντο διάφοροι ἐνέργειαι τοῦ Π.Κ.Σ. ἐπὶ πολλῶν θεμάτων γενικοῦ κτηνιατρικοῦ ἐνδιαφέροντος, τὸ κυ-

ριώτερον δὲ ὑπῆρξεν ἢ σθεναρὰ στάσις τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ Σύλλογος ἔναντι τῶν ἀσυστάτων, ἀβασίμων καὶ ἀντιεπιστημονικῶν κατηγοριῶν τὰς ὁποίας διετύπωσεν ὁ κ. Μανουσάκης στρατιωτικὸς ἰατρός ἐ.ἀ., ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν ἐφημερίδων ἐπὶ θεμάτων κτηνιατρικῆς ἀρμοδιότητος.

—Τὸ Δ.Σ. τοῦ Π.Κ.Σ. συντάσσει σχέδιον Νόμου τὸ ὁποῖον θὰ ὑποβάλλῃ ἀρμοδίως, πρὸς κατοχύρωσιν τῶν κτηνιατρικῶν ἀρμοδιοτήτων καὶ γενικῶς τοῦ κτηνιατρικοῦ ἐπαγγέλματος.

—Ὁ Πρόεδρος τοῦ Π.Κ.Σ. κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἐπεσκέφθη τὸν Διευθυντὴν τῆς Κτηνιατρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπ. Γεωργίας κ. Φ. Παπαχριστοφίλου εἰς τὸν ὁποῖον διεβίβασε τὴν εὐχὴν τῶν ἀδιορίστων συναδέλφων ὅπως προσληφθοῦν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἄνευ διαγωνισμοῦ. Ὁ κ. Διευθυντὴς ἐξέφρασε τὴν λύπην του διότι τὸ Β. Διάταγμα περὶ ἐξετάσεων εἶχεν ἤδη δημοσιευθεῖ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

—Τὸ Δ.Σ. τοῦ Π.Κ.Σ. ἔλαβεν τὴν ἀπόφασιν ὅπως προβῆ εἰς τὰς δεύσας ἐνεργείας, ὅπως συμπεριληφθοῦν καὶ οἱ κτηνίατροι εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν φορολογίας τῶν αὐτοκινήτων ἰδιωτικῆς χρήσεως βάσει τοῦ Νόμου 3487/55 ἀπαλλάσσοντος τὰ αὐτοκίνητα τῶν ἰατρῶν καὶ ὀδοντίστρων τῶν ἐγκατεστημένων εἰς πόλεις κάτω τῶν 4000 κατοίκων. Διὰ τοῦτο ὅσοι συνάδελφοι ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν εἶναι κάτοχοι αὐτοκινήτου Ι.Χ. παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλουν εἰς τὸν Π.Κ.Σ. σχετικὴν αἴτησιν ἵνα κατατεθῆ ὑπόμνημα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν.

—Ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις ἐκτυπώσεως τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Συλλόγου ὅπερ θὰ ἀποσταλῆ προσεχῶς εἰς ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Π.Κ.Σ.

—Ὁ συνάδελφος κ. Θ. Ρώσσης παρητήθη λόγῳ φόρτου ἐργασίας ἀπὸ μέλος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου· τὴν κενουμένην θέσιν κατέλαβεν τὸ πρῶτον ἀναπληρωματικὸν μέλος, ὁ κ. Ε. Σκουλάς.

—Ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις ἐκδόσεως ἀτομικῶν Δελτίων ταυτότητος διὰ τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου, ὅσοι ἐκ τῶν κ.κ. συναδέλφων ἐπιθυμοῦν Δελτίον ταυτότητος νὰ ἀπευθύνωνται δι' αἰτήσεώς των εἰς τὸν Π.Κ.Σ. (Ἐχ. Παράσχου 85, Ἀθῆναι 7), ἐπισυνάπτοντες δύο φωτογραφίας καὶ 20 δραχ. διὰ τὰ ἔξοδα ἐκτυπώσεως καὶ ἀποστολῆς.

—Ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. τοῦ Π.Κ.Σ. ἐγένετο σύστασις πρὸς τοὺς κ.κ. συναδέλφους νὰ ἐγγραφοῦν ἅπαντες εἰς τὸ Τ.Σ.Α.Υ. οὕτω μελλοντικῶς ἀποτελοῦντες ἀξιόλογον ἀριθμητικὴν δύναμιν θὰ δυνηθῶμεν νὰ διεκδικήσωμεν ἐκπροσώπησιν ἐν αὐτῷ.

—Ὑπὸ τοῦ Π.Κ.Σ. ἐκδίδονται πιστοποιητικὰ διὰ τὰ μέλη αὐτοῦ ὑποχρεωτικὰ διὰ τὸ Τ.Σ.Α.Υ., τὸν Ο.Τ.Ε. ἢ ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις. Οἱ αἰτοῦν-

τες δέον νὰ ἀπευθύνονται ἐγγράφως ἢ αὐτοπροσώπως πρὸς τὸν κ. Ἄγγ. Παπαδόπουλον Ταμίαν τοῦ Π.Κ.Σ. ἐπισυνάπτοντες δρχ. 10 δι' ἕκαστον πιστοποιητικόν.

— Ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυνολογικοῦ Ὄργανισμοῦ, ἀνηγγέλη ἡ διενέργεια τῆς 3ας Πανελληνίου Ἐκθέσεως κυνῶν, ἣτις θέλει λάβει χώραν τὴν 31ην Μαΐου ἔ. ἔ., ἡμέραν Κυριακὴν, εἰς τὸ Ἄλσος Κηφισίας.

— Ὑπὸ ἔκδοσιν : «Εἰδικὴ νοσολογία τῶν ἵπποιδων καὶ κλινικὴ κτηνιατρικὴ διαγνωστικὴ», ὑπὸ Ἑμμ. Ματθαϊάκη, Γεν. Ἀρχιάτρου.

Σύγγραμμα ὑπερεξαοσίων σελίδων, περιλαμβάνων 75 εἰκόνας καὶ 23 περιληπτικοὺς πίνακας συγκριτικῆς διαγνώσεως καὶ ἀπαριζόμενον ἐκ τῶν ἑξῆς κεφαλαίων :

1) Κλινικὴ ἑξέτασις. 2) Δέρμα. 3) Ἀναπνευστικὸν σύστημα. 4) Κυκλοφορικὸν σύστημα. 5) Πεπτικὸν σύστημα. 6) Οὐροποιητικὸν σύστημα. 7) Αἷμα. 8) Νευρικὸν σύστημα. 9) Κινητικὸν σύστημα. 10) Νόσοι ἐνδοκρινῶν ἀδένων. 11) Ἀνοσοβιολογικὴ διαγνωστικὴ. 12) Μικροσκοπικὴ διαγνωστικὴ.

Πληροφορίαι : Κον Ἑμμ. Ματθαϊάκη, Γεν. Ἀρχικτηνίατρον, Μαιζῶνος 4, Ἀθῆναι.

Ὑποτροφίαι.

Κατόπιν διαγωνισμοῦ προκηρυχθέντος ὑπὸ τοῦ Ι.Κ.Υ. κατὰ μῆνα Φεβρουάριον ἐνεστῶτος ἔτους ἔτυχον ὑποτροφιῶν διὰ τὸ ἔξωτερικὸν εἰς μὲν τὴν Μικροβιολογίαν ὁ κ. Παντελῆς Δραγῶνας, εἰς δὲ τὸν ἔλεγχον τροφίμων ζωικῆς προελεύσεως ὁ κ. Κ. Γενηγιώργης.

Ἐπίσης ἔτυχον ὑποτροφιῶν Ν.Α.Τ.Ο. οἱ κάτωθι κτηνίατροι κ. κ. Ε. Στοφόρος, Α. Φραγκόπουλος, Δ. Τρακατέλης, Α. Γιώτης.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑΙ ΗΜΕΡΙΔΕΣ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ 6 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1958

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως τῶν Βρυξελλῶν καὶ ἐν τῷ πλαίσῳ ταύτης ἔλαβον χώραν κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον αἱ Κτηνιατρικαὶ ἡμερίδες τῶν Βρυξελλῶν ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴν προστασίαν τῶν κ. κ. Ὑπουργῶν Γεωργίας, Δημοσίας Ὑγείας, Παιδείας καὶ Ἀποικιῶν.

Τὸ «γενικὸν θέμα» τῶν Κτηνιατρικῶν αὐτῶν ἡμερίδων ἦτο : «Ἡ Κτηνιατρικὴ ἐπιστήμη, στοιχεῖον προόδου», ὠργανώθησαν δὲ ὑπὸ τῆς ἐνώσεως τῶν Βέλγων Κτηνιάτρων καὶ τῆς Κτηνιατρικῆς Ἑταιρείας τοῦ Brabant.

Αἱ συνεδρίαί τῶν ἡμερίδων ἔλαβον χώραν ἐντὸς εἰδικῶν κτιρίων τῆς

παγκοσμίου ἐκθέσεως ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὁποίας ὠργανώθησαν καὶ ἐπραγματοποιήθησαν περὶ τὰ 300 ἔτερα ἐπιστημονικά συνέδρια.

Τὴν ἔναρξιν τοῦ συνεδρίου ἐκίρῳξεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως τῶν Βέλγων Κτηνιάτρων κ. R. Verstraete καθηγητῆς τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς τῆς Γάνδης προσφωνήσας καταλλήλως τοὺς συνέδρους καὶ εὐχηθεὶς τὸ εὖ παρέστητε εἰς τὰς ξένας ἀντιπροσωπείας.

Ἐκ τῶν κληθέντων ἀντιπροσώπων ξένων κτηνιατρικῶν ὁργανώσεων παρέστησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἱταλίας, Γαλλίας, Ὀλλανδίας, Λουξεμβούργου, Ἀγγλίας, Γερμανίας, Ἑλβετίας, Γιουγκοσλαβίας, Ἑλλάδος, Ἰσπανίας, Ἰρλανδίας καὶ Ρωσίας.

Τὰ θέματα τὰ ὁποῖα ὠρίθησαν κατὰ τὰς κτηνιατρικὰς ἡμερίδας τῶν Βρυξελλῶν ἦσαν προσηρμοσμένα πρὸς τὸ γενικὸν θέμα καὶ σκοπὸν τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως τῆς πόλεως καὶ ἀνεπτύχθησαν ὑπὸ διακεκριμένων ἐπιστημόνων, οἵτινες μετὰ διανυγείας καὶ ἀκριβείας ἐξέθεσαν τὰς γνώμας των ἐπὶ τῶν ζητημάτων διὰ τὰ ὁποῖα ἐκλήθησαν νὰ λάβουν τὸν λόγον.

Ὁ Sir Thomas Dalling σύμβουλος τῆς F.A.O. ἀνέπτυξεν τὸ θέμα : «*Ὁ ρόλος τῆς ζωϊκῆς παραγωγῆς εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀνθρώπου*».

Ὁ Dr J. M. Van den Born, διευθυντῆς τῶν Κτηνιατρικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν Κάτω Χωρῶν, ἀνέπτυξε τὸ θέμα : «*Ὁ Κτηνίατρος καὶ ἡ Δημόσια Ὑγεία*».

Ὁ Dr Theisen, διευθυντῆς τῆς Κτηνιατρικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Λουξεμβούργου ἀνέπτυξε τὸ θέμα : «*Ὁ ρόλος τοῦ Κτηνιάτρου εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἀγρότου*».

Ὁ καθηγητῆς R. Vuillaume, διευθυντῆς τῶν Κτηνιατρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Γαλλίας ἀνέπτυξε τὸ θέμα : «*Ὁ ρόλος τοῦ κράτους εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν μεταδοτικῶν νοσημάτων*».

Ὁ Dr R. Willems, διευθυντῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰνστιτούτου Κτηνιατρικῶν ἔρευνῶν τοῦ Βελγίου παρουσίασε τὰ συμπεράσματα καὶ ἐξέθεσεν ἐν περιλήψει τὰς κυρίας ἰδέας τῶν ὀμιλητῶν, ἐσχολίασε ἐν μέρει ταύτας καὶ ἔκαμε τέλος μίαν γενικὴν σύνθεσιν τῶν ὅσων ἐξετεθήσαν κατὰ τὸ συνέδριον.

Ἄπαντες οἱ ὀμιληταὶ ἐπέτυχον πλήρως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐρημνεϊάν τοῦ γενικοῦ θέματος «*ἡ Κτηνιατρικὴ ἐπιστήμη στοιχεῖον προόδου*». Ἐκ τοῦ συνόλου δὲ τῶν γνωμῶν των καὶ ἐκ τῆς ἐπιχειρηματολογίας των δύνανται νὰ ἐξαχθοῦν ὠρισμένα συμπεράσματα καὶ τινες κύρια ἰδέαι, αἱ ὁποῖαι δέον νὰ λαμβάνωνται ἴσως ὑπ' ὄψιν εἰς τὸ μέλλον.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁμιλίας ἐκάστου ὁμιλητοῦ ἐγένετο διαλογικὴ συζή-
τησις καὶ ἐζητοῦντο ὠρισμένα διευκρινίσεις. Μετὰ δὲ τὸ πέρας ἀπασῶν
τῶν διαλέξεων ὁ ὑποδιευθυντῆς τῶν Κτηνιατρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Σοβιε-
τικῆς Ἐνώσεως ἀντιπρόσωπος τῆς χώρας ταύτης εἰς τὸ συνέδριον εἶπεν
ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς Κτηνιατρικῆς Ὑπηρεσίας εἰς τὴν
χώραν του.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δοθέντος μετὰ τὰς πρώτας συνεδρίας γεύμα-
τος, ἡ αὐτοῦ ἐξοχότης ὁ Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας τοῦ Βελγίου ἔσχε τὴν
εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἰδιαιτέραν του χαρὰν διὰ τὴν παρουσίαν πολλῶν
ξένων ἀντιπροσώπων. Μεταξὺ ἄλλων ἐχαιρέτησεν τὸν κτηνιατρικὸν κλάδον
τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀφοῦ ἐτόνισε ἰδιαιτέρως τὰς καλὰς ἐπιστημονικὰς σχέσεις
μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Βελγίου, ἀπετάνθη προσωπικῶς εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον
τῆς Ἑλλάδος τοῦ ὁποῦ ἐξῆρε τὴν ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ καὶ τῶν
συναδέλφων του ἐν Βελγίῳ, ἀναφερθεὶς καὶ εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἀντιπρό-
σωπος τῆς Ἑλλάδος ὡς καὶ πλείστοι τῶν διακεκριμένων κτηνιάτρων ἐν
Ἑλλάδι ἔλαβον τὰ πρῶτα φῶτα τῆς Κτηνιατρικῆς Ἐπιστήμης εἰς τὴν
Κτηνιατρικὴν Σχολὴν τοῦ Cureghem. *

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος ἐγενεθῆς ἠὲ χαρίστησε τὸν κ. Ὑπουργ-
γὸν καὶ τὴν Ἐνωσιν τῶν Βέλγων Κτηνιάτρων διὰ τὰ εὐγενῆ των αἰσθή-
ματα ἔναντι τῶν Ἑλλήνων Κτηνιάτρων καὶ διεβίβασε εἰς τὴν Ἐνωσιν
τὰς εὐχὰς τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κτηνιατρικῆς Ἑταιρείας καὶ διευ-
θυντοῦ τῶν Κτηνιατρικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἑλλάδος κυρίου Φ. Παπαχριστο-
φίλου ὅστις κωλυόμενος δὲν ἤδυνήθη νὰ παραστῇ.

Συμπεράσματα τῶν ἡμερίδων

Ἰ. Οἱ ὁμιληταὶ κατέδειξαν τὴν σημασίαν τῶν κοινῶν νοσημάτων ζῶων
καὶ ἀνθρώπου. Αἱ ζωνοσόσι, ἐτόνισαν, ἀποτελοῦν τὸ ἀντικείμενον πολλῶν
φροντίδων καὶ ἀσχολιῶν τῶν ὑγιεινολόγων ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου καὶ τῶν
ειδικῶν τῶν μεγάλων παγκοσμίων ὀργανώσεων: Παγκόσμιος Ὁργάνωσις
Ὑγείας, Διεθνῆς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, Ὁργάνωσις Οἰκονομικῆς Συνεργασίας,
Διεθνῆς Γραφεῖον Ἐπιζωοτιῶν.

Δέον, εἶπε εἰς τὰ συμπεράσματά του ὁ κ. Willems, νὰ ἐντεινωμεν
τὰς προσπάθειάς μας εἰς τὸ πεδῖον τοῦτο τῆς ἐπιστημονικῆς δράσεως διότι

*) Ὁ κ. Ἑλ. Τσιρογιάννης, ὁμίλησε κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Ὑπουργ-
γείου Γεωργίας περὶ τῆς Παθολογίας τοῦ προβάτου εἰς πέντε πόλεις τοῦ
Βελγίου.

ἔχομεν νὰ ἐκπληρώσωμεν ἐν αὐτῷ Κοινωνικὸν καθήκον. Ἄλλ' ἵνα ἡ δρασ-
σις μας ἀποβῇ κατὰ τὸ δυνατὸν τελεσφόρος ὀφείλομεν νὰ ἀναπτύξωμεν τὰς
σχέσεις μας μετὰ τῶν ἰατρῶν ἔτι περισσότερον· τοῦτο δὲ δεόν νὰ ἐπιτύχω-
μεν τόσον ἀπὸ ἀπόψεως προσωπικῶν ἐπαφῶν ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως τῶν
σχέσεων τῶν ὀργανώσεών μας.

II. Κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος τοῦ ρόλου τοῦ Κράτους εἰς τὴν
καταπολέμησιν τῶν μεταδοτικῶν νοσημάτων ἀνεφέρθη συχνάκις τὸ ζήτημα
τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Κράτους εἰς τὰς καθαρῶς Κτηνιατρικὰς δραστη-
ριότητας.

Αἱ ἐπεμβάσεις αὐταὶ εἰς τὸ καθαρῶς κτηνιατρικὸν πεδίου θεωροῦνται
σήμερον ἀναπόφευκτοι ἂν ὄχι ἀπαραίτητοι. Ὁ ἀγὼν ἐναντίον τῶν μεγάλων
ἐπιζωοτιῶν καὶ αὐταὶ αἱ ἐπιζωοτίαι δὲν δύνανται νὰ νοηθοῦν ἄλλως πως.

Παρεκτὸς ὅμως τῶν διατάξεων τῶν ὑγειονομικῶν μέτρων τὸ κράτος
διευθύνει καὶ ὀργανώνει ὀρισμένας δραστηριότητας τῶν κτηνιάτρων καθα-
ρῶς Ἱατρικὰς : φυματινισμοί, λήψεις δειγμάτων πρὸς διαφορῶς ἐξετάσεις-
ἔμβολιασμοί.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὸν ἔλεγχον τῶν κρεάτων. Εἰς
τὸν τομέα αὐτὸν ἡ ἐπίσημος ἐπίβλεψις τοῦ κράτους προβλέπεται νὰ
ἐπεκταθῇ εἰς τὸ μέλλον καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα τρόφιμα ζωϊκῆς προελεύσεως.

Ἡ τεχνητὴ σπερματέγχυσις, τῆς ὁποίας ἡ ὀργάνωσις εἶναι κατὰ τὸ
μᾶλλον ἢ ἥττον πρόσφατος, διέπεται (εἰς τὸ Βέλγιον) ὑπὸ τοιούτων κανο-
νισμῶν ὥστε οἱ κτηνίατροι οἱ ὅποιοι ἀσκοῦν ταύτην ἀπέβησαν σχεδὸν Δη-
μόσιοι ὑπάλληλοι.*

Εἰς τὴν ζωοτεχνίαν τὸ κράτος ἐπεμβαίνει ὁλονὲν καὶ περισσότερον.

Τούτων ἕνεκα δύνανται τις νὰ διερωτηθῇ μήπως ἡ ἐξέλιξις αὐτῆ τῆς
κτηνιατρικῆς καταλήξῃ τελικῶς, εἰς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρὸν χρο-
νικὸν διάστημα, εἰς μίαν σχεδὸν τελείαν κρατικοποίησιν τοῦ κτηνιατρικοῦ
ἐπαγγέλματος. Καὶ διὰ τοῦτο, δὲν θὰ ἔπρεπε ἡ τροπὴ αὐτῆ τῶν κτηνια-
τρικῶν πραγμάτων νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον μελέτης καὶ ἐπιμελοῦς κριτι-
κῆς ἐξετάσεως ἐκ μέρους τῶν ἐπαγγελματικῶν ἐθνικῶν καὶ διεθνῶν κτη-
νιατρικῶν ὀργανώσεων ;

Δεόν νὰ ἐξετασθοῦν λεπτομερῶς αἱ σχέσεις μετὰ τὸ κράτος καὶ ἡμῶν,
συνεχίζει εἰς τὰ συμπεράσματά του ὁ κ. Willems καὶ νὰ προσπαθῶμεν

*) Ἐν Βελγίῳ ἡ τεχνητὴ σπερματέγχυσις διευθύνεται ὑπὸ τῆς Κτηνιατρι-
κῆς ἀποκλειστικῆς Ὑπηρεσίας, οἱ δὲ σπερματεγγύται εἶναι ἅπαντες διπλωμα-
τοῦχοι κτηνίατροι.

να προΐδωμεν τὸν ἀντίκτυπον τὸ ὅποῖον θὰ ἔχουν εἰς τὸ μέλλον αἱ σχέσεις αὐταὶ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἐπαγγέλματος.

Θὰ ἦτο ἴσως εὐκατεῖον νὰ πραγματοποιηθῆ ἓν «modus vivendi» ὅπερ ἐξασφαλίζον, εἰς τὸ κράτος ὡς συμβαίνει σήμερον, μίαν ἀποτελεσματικὴν ἔτι δὲ καὶ λίαν ἐκτεταμένην συνεργασίαν τῶν Κτηνιάτρων, νὰ ἔχη τὴν δυνατὸτητα νὰ ἀφίση εἰς αὐτοὺς ἐπαρκῆ ἀνεξαρτησίαν ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν ἱατρικῶν παραδόσεων.

Πράγματι, αὐτὸ τοῦτο τὸ συμφέρον τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ἓνα ἐλάχιστον ὄριον ἐπαγγελματικῆς ἐλευθερίας ἣτις εἶναι ὁ ἐγγυητὴς τῆς ἀξίας τῶν ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν.

Ἡ ὀργάνωσις ἐν τούτοις αὐτὴ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ «modus vivendi» θὰ εἶναι ἀναγκαστικῶς διάφορος ἀναλόγως τῶν χωρῶν, διότι δεόν νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν αἱ ἐθνολογικαί, οἰκονομικαί, κοινωνικαὶ πολιτικαὶ συνθήκαι ἐκάστης χώρας.

III. Συνεζητήθη ὡσαύτως πολὺ ἡ συμμετοχὴ τῶν Κτηνιάτρων εἰς ὠρισμένας παρα-ἱατρικὰς δραστηριότητας: Περισσότερον ἐκτεταμένος ἔλεγχος τροφίμων (χημικὸς λ.χ. ἔλεγχος), ὑγιεινὴ καὶ οἰκονομία τῆς ἐκτροφῆς τῶν ζώων καὶ τῆς διατροφῆς των, ἔτι δὲ ἡ συμμετοχὴ τῶν κτηνιάτρων καὶ εἰς ὠρισμένας βιομηχανίας.

Τὸ θέμα τοῦτο θέτει ἐπὶ τάπητος τὸ ζήτημα τῶν ειδικοτήτων εἰς τὴν Κτηνιατρικὴν.

Εἶναι ἄραγε ἐπαρκῆς ἡ γενικὴ μόρφωσις τὴν ὁποίαν λαμβάνουν σήμερον οἱ κτηνίατροι ἵνα δυνηθοῦν νὰ εἰσέλθουν εἰς νέας ὁδοὺς μὲ ἀρκετὰς πιθανότητας ἐπιτυχίας;

Οἱ Κτηνίατροι ἀντιμετωπίζουσιν σήμερον ὀλονὲν περισσότερο προβλήματα οἰκονομικῆς φύσεως τὰ ὅποια ἀπασχολοῦν τὰς κτηνοτροφικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τὰς ἀγροτικὰς βιομηχανίας. Εἶναι ἐπαρκῶς προπαρασκευασμένοι ὥστε νὰ δυνηθοῦν νὰ ἀντεπεξέλθουν εἰς τὰς πολλαπλὰς τῶν αὐτὰς προσπαθείας; Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐνημερωθοῦν καλύτερον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου; Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ τροποποιηθοῦν καὶ νὰ συμπληρωθοῦν τὰ προγράμματα σπουδῶν; Πρέπει δηλαδὴ νὰ δημιουργηθοῦν διπλώματα ειδικεύσεως; (λ.χ. δίπλωμα ὑγιεινολόγου Κτηνιάτρου);

Πάντα ταῦτα εἶναι ζητήματα ἐνδιαφέροντα ἄκρως σημαντικὰ ἀλλὰ καὶ λίαν περίπλοκα. Φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι ἐπῆλθεν ὁ καιρὸς νὰ μελετηθοῦν βαθέως ὑπὸ τῶν διευθυνόντων τὸν κλάδον καὶ ὑπὸ τῶν ἀκαδημαϊκῶν μας ἀρχῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει αἱ προσωπικότητες αὐταὶ δεόν νὰ ἐμπνευσθοῦν ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῶν νέων χρόνων εἰς τρόπον ὥστε νὰ εὔρουν λύσεις προσηρμοσμένας εἰς τὰς οἰκονομικὰς ἀνάγκας καὶ τὰς κοινωνικὰς ἀπαιτή-

σεις, τόσον τὰς σήμερον ἐπικρατούσας ὅσον καὶ τὰς τοιαύτας τοῦ μέλλοντος.

Τοῦ λοιποῦ πράγματι, εἷς κλάδος δὲν δύναται νὰ βασίση τὴν ὀργάνωσίν του ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν συμφερόντων τῶν μελῶν του παρὰ μόνον ἀφοῦ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰ καθήκοντα καὶ τὰς εὐθύναις τὰς ὁποίας ἔχει ἔναντι τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας.

IV. Ὅφειλομεν τέλος νὰ ἀσχοληθῶμεν περισσότερον, μὲ τὰς μελλοντικὰς σχέσεις τοῦ κλάδου ἐπὶ διεθνοῦς κλίμακος. Δέον νὰ δεχόμεθα μετὰ προσοχῆς τὰς νέας τάσεις αἰτινες ἐκδηλώνονται πέραν τῶν συνόρων μας καὶ νὰ ἐνημερωνόμεθα περὶ τῶν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν γιγνομένων. Δέον νὰ μὴν ἀμελοῦμεν τὰς ἀντηχήσεις οἷτινες δύνανται νὰ μᾶς ἔλθουν ἐξ οἰασδήποτε πλευρᾶς διότι δύνανται νὰ ἔχουν τεραστίαν σημασίαν καὶ ἐνδιαφέρον διὰ τὰς κατευθύνσεις τῆς ζωϊκῆς παραγωγῆς καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν αἰτινες ὄλονεν καὶ περισσότερον ἔξαρτῶνται ἐκ τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τοῦ ζωικοῦ κεφαλαίου τῶν κρατῶν.

Μετεκπαίδευσις εἰς τὴν τὴν πτηνοτροφίαν.

Διὰ ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας τῆς Γαλλίας ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Alfort καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ ἀγρονομικοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Παρισίων εἰδικὴ σχολὴ διὰ τὴν μετεκπαίδευσιν κτηνιάτρων, γεωπόνων καὶ διπλωματούχων βιολογικῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν πτηνοτροφίαν καὶ πτηνοπαθολογίαν. Ἡ διδασκαλία θὰ εἶναι δίμηνος θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ προβλέπονται δὲ καὶ ἐπισκέψεις προτύπων πτηνοτροφικῶν ἰδρυμάτων. Διὰ τὸ 1959 ἡ Σχολὴ θὰ λειτουργήσῃ τὴν 27/4/1959. Πληροφορίαι καὶ αἰτήσεις ἐγγραφῆς εἰς τὴν γραμματείαν τῆς σχολῆς. (Cours superieur d'Aviculture. Secretariat. 16 Rue Claude Bernard, Paris Ve).

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΗΣ 4ης ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1959

Ἐλαβε χώραν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἑλλην. Κτην. Ἐταιρείας (ὁδὸς Ἁγίου Κωνσταντίνου 4) τὴν 19 καὶ 30' ὥραν ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ κ. Φ. Παπαχριστοφίλου παρουσίᾳ 29 ἐταίρων.

Ἀναγιγνώσκονται ἐν ἀρχῇ καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς τελευταίας Γενικῆς Συνελεύσεως (17-12-1958). Μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ διοικητικὸς καὶ οἰκονομικὸς ἀπολογισμὸς διὰ τὸ λήξαν ἔτος 1958.

Ὁ κ. Πρόεδρος ἀνακοινοῖ ἐπιθυμίαν τοῦ καθηγητοῦ Bonadonna ὅπως

ἔλθῃ εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Ἑλλην. Κτην. Ἑταιρείας κατὰ τὴν προσεχῆ ἄφιξίν του ἐνταῦθα καὶ προτείνει ὅπως οὗτος καταστῆ ἐπίτιμον μέλος τῆς Ε.Κ.Ε. Ἡ πρότασις γίνεται δεκτὴ παμπηφεῖ.

Καλεῖται κατόπιν εἰς τὸ βῆμα ὁ ἑταῖρος κ. Α. Βέλτσος ὅστις ἀναγινώσκει ἐργασίαν του, ἐκπονηθεῖσαν μετὰ τῶν κ. κ. Γ. Σαραγιώτη καὶ Σ. Ρεκλείτη, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ λεπτοσπείρωσις τῶν κυνῶν». Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀνακοινώσεως ἀκολουθεῖ διαλογικὴ συζήτησις καὶ ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστεῖ τοὺς συγγραφεῖς.

Ὁ κ. Ταρλατζῆς ἀναγινώσκει ἀκολουθῶς ἀποσταλείσας ἐργασίας τῶν 1) Ἐλ. Τριαντοπούλου ὑπὸ τὸν τίτλον «Τραυματικὴ περικαρδίτις εἰς ἀγελάδα καὶ χειρουργικὴ θεραπεία αὐτῆς» καὶ 2) Ε. Στοφόρου ὑπὸ τὸν τίτλον «Μυϊκὴ δυστροφία τῶν ἀμνῶν». Ἀκολουθεῖ διαλογικὴ συζήτησις ἅμα τῷ πέρατι τῶν ἀνακοινώσεων καὶ εὐχαριστίαι τοῦ κ. Προέδρου πρὸς τοὺς συγγραφεῖς.

Ἀγγέλλεται ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου ὁ θάνατος τοῦ ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς Ε.Κ.Ε. Γεωργίου Στράνη εἰς μνήμην τοῦ ὁποίου τηρεῖται 1 λεπτοῦ σιγῆ καὶ λαμβάνεται ὁμόφωνος ἀπόφασις καταθέσεως δραχμῶν 300 ὑπὲρ φιλανθρωπικοῦ σωματείου, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Δ. Σ.

Ἐποβάλλεται αἴτησις πρὸς ἐγγραφὴν ὡς μέλους τῆς Ε.Κ.Ε. τοῦ κτηνιάτρου κ. Ἀλεξ. Γεωργιάδου, ἣτις γίνεται δεκτὴ.

Ὁ κ. Ταρλατζῆς ἀναφέρει ὅτι ὁ Πανελλήμιος Κτηνιατρικὸς Σύλλογος ἔχει τάξει ὡς βασικὴν του ἐπιδιώξιν τὴν διὰ νομοθετικῆς ὁδοῦ ρύθμισιν ὄλων τῶν ἐκκρεμούντων κτηνιατρικῶν θεμάτων, κατὰ τὰ πρότυπα τοῦ Π.Ι.Σ., ἥδη δὲ ἤρχισεν ἡ σχετικὴ προεργασία. Πρώτη ἐπιδιώξις θὰ εἶναι ἡ εἰσοδογὴ μας εἰς τὸ Δ.Σ. τοῦ Τ.Σ.Α.Υ.

Ὁ κ. Πρόεδρος προτείνει ὅπως ἐπισπευθῆ ἡ σύνταξις τοῦ Νομοσχεδίου, ὀρισθῆ δὲ καὶ ἐπιτροπὴ διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν αὐτοῦ.

Μεθ' ὃ μὴ ὑπάρχοντος ἐτέρου θέματος, λύεται ἡ συνεδρίασις περὶ ὧραν 20 καὶ 30'.

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΗΣ 16 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1959

Ἐλαβε χώραν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ε.Κ.Ε. (ὁδὸς Ἀγ. Κωνσταντίνου 4) περὶ ὧραν 19 καὶ 30' ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Φ. Παπαχριστοφίλου παρόντων 38 ἑταίρων.

Θέμα: Ἐπὶ τῶν δημοσιευθέντων εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐν σχέσει μετὰ τὸν ἔλεγχον τροφίμων ζωϊκῆς προελεύσεως.

Ὁ κ. Πρόεδρος ἐξηγεῖ δι' ὀλίγων τὸ ἱστορικὸν τοῦ θορούβου καὶ κατόπιν δίδει περίληψιν τῶν ἀνακοινώσεων τοῦ Τέως Γεν. Ἀρχιάτρου κ.

Μανουσάκη, γενομένων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν καὶ δημοσιευθειῶν εἰς τὴν ἐφημερίδα «Ἐλευθερίαν».

Κατόπιν τούτου συνήλθεν τὸ Ἀνώτατον Κτηνιατρικὸν Γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον διὰ καταλλήλου ἀνακοινώσεως, ἣτις ἐδημοσιεύθη ὀλόκληρος εἰς τὴν «Ἐλευθερίαν» καὶ περιληπτικῶς εἰς τὰς λοιπὰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας, ἔδωσε ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀστήρικτον ἐπιχειρηματολογίαν τοῦ κ. Μανουσάκη.

Διὰ τὴν διαφώτισιν ὅμως πλήρως τῆς Κοινῆς γνώμης, ὁ κ. Πρόεδρος συνιστᾷ ὅπως γίνωσι σειραὶ διαλέξεων ἐπὶ τοῦ θέματος, ἵνα ἡ δημοσία γνώμη ἐφησυχάσῃ καὶ ἀντιληφθῇ πλήρως τὸν ρόλον τοῦ κτηνιάτρου.

Ἐν συνεχείᾳ τὸν λόγον ἔλαβον οἱ ἑταῖροι κ. κ. Βέλτσος, Ταρλατζῆς, Κοεμτζόπουλος, Περσικάκης, Μιχαλᾶς, Γορδάτος, Κιάππε, Ἀναλυτής, Τζωρτζάκης, Καρβουνάρης, Δασκαλόπουλος, Λουμένης, Ζαμπετάκης, Παπαδόπουλος, Χριστοφόρου καὶ Καραμαρίας, ἅπαντες συμφωνήσαντες ὅπως ἡ Ε.Κ.Ε. λάβῃ σθεναρὰν στάσιν ἔναντι τοῦ θορύβου Μανουσάκη.

Προτείνεται ὅπως ἡ Ε.Κ.Ε. ἐκδώσῃ ἀνακοίνωσιν ἐπὶ τοῦ τρόπου τοῦ διεξαγομένου ἐλέγχου τῶν τροφίμων ζωϊκῆς προελεύσεως ὑπὸ τῶν κτηνιατρικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν κτηνιάτρων ἐν γένει, ἀντίγραφον δὲ αὐτῆς ἐπιδοθῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ συνέλθῃ Ἀνώτατον Ὑγειονομικὸν Συμβούλιον.

Ὁ κ. Ταρλατζῆς ἀναγινώσκει σχέδιον ἀνακοινώσεως, τὸ ὁποῖον κατόπιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως τῆς Συνελεύσεως, θὰ ἐπεξεργασθῇ προηγουμένως ἐπιτροπῇ ἐκ τῶν κ.κ. Τζωρτζάκη, Ταρλατζῆ, Ἀναλυτῆ, Γορδάτου, Καραμαρία καὶ Βέλτσου, ἵνα διατυπώσῃ τοῦτο πλήρως.

Ὁ κ. Πρόεδρος τέλος καλεῖ τὸν Πανελλήνιον Κτηνιατρικὸν Σύλλογον καὶ τὸν Κτηνιατρικὸν Σύλλογον ὅπως λάβωσι θέσιν ἀνάλογον.

Μεθ' ὃ μὴ ὑπάρχοντος ἐτέρου θέματος λύεται ἡ συνεδρίασις περὶ ὥραν 21ην.

ΣΤΗΛΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Πλὴν τῶν ἐπ' ἀνταλλαγῇ λαμβανομένων συνήθων περιοδικῶν, παρελήφθησαν τὰ κάτωθι :

α) Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Τόμος ΙΙος, 1957.

β) Ἐπιστημονικαὶ μελέται τοῦ Ἰνστιτούτου ὀρῶν καὶ ἐμβολίων Παστέρ Βουκουρεστίου. (Lucrarile stiintifice ale Institutului de Seruri si Vaccinuri Pasteur Bucuresti). Τόμος ΙΙΙος, 1958.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Π. ΚΑΛΑ·Γ·ΣΑΚΗ, Ὑφηγητοῦ Ζωοτεχνίας παρὰ τῆ Α.Γ.Σ. : Σημειώσεις θεωρητικῆς καὶ ἐφηρμοσμένης Πτηνοτροφίας. (Ἀθήναι 1958. Σχ. 8ον, Πολυγραφ. σελ. 250, δραχ. 100).

Πρόκειται περὶ τοῦ πρώτου ἐπιστημονικοῦ βιβλίου Πτηνοτροφίας ὅπερ κυκλοφορεῖ ἐν Ἑλλάδι. Ὁ μετριόφρων τίτλος τῶν «Σημειώσεων» καθιστᾷ μὲν τὸν συγγραφέα συνεπῆ πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν οὗτος προορίζει τὸ βιβλίον ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἀδικεῖ τὸ τελευταῖον.

Ὁ συγγραφεὺς, γνωστὸς διὰ τὴν ἐν γένει ἐπιστημονικὴν δρασίαν αὐτοῦ, ταξινομεῖ ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ τὰς πτηνοτροφικὰς γνώσεις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τελευταίων ἀπόψεων τῆς φυσιολογίας τῶν Πτηνῶν, ἧς φαίνεται νὰ διαθέτῃ ἀρίστην καὶ πλουσιωτάτην βιβλιογραφίαν. Οὕτω καθιστᾷ τὸν μὴ ἔμπειρον μελετητὴν τοῦ βιβλίου του ἱκανὸν νὰ ἀντεπεξέρχηται εἰς τὰς ἐπαφὰς του πρὸς τὸν πεπειραμένον πρακτικόν.

Ἐν ἀρχῇ διεξέρχεται τὰς κυριώτερας φυλάς τῶν ὀρνίθων αἵτινες ἐμφανίζουσιν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Ἑλλάδα ὡς καὶ τὴν γενετικὴν τῶν κυριωτέρων μορφολογικῶν ἰδιοτήτων τῶν φυλῶν καὶ εἰσέρχεται ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν φυσιολογίαν τοῦ φαινομένου τῆς ὠτοκίας. Ἐξετάζει τὴν γενετικὴν βάσιν τῆς τελευταίας ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων ἀπόψεων, ἀναλύει διεξοδικῶς τοὺς παράγοντας οἵτινες ἐπηρεάζουσι τὴν ὠτοκίαν καὶ ἐκθέτει τὸν ἐπιστημονικὸν τρόπον ἐλέγχου αὐτῆς. Ἀκολουθῶς διαπραγματεύεται τὸ ὄν τὸσον ἀπὸ χημικῆς πλευρᾶς ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν αὐτοῦ ἵνα ἐν κατακλείδι ἀσχοληθῇ μὲ τὸ θέμα τοῦ ἐλέγχου τῆς νοπότητος καὶ τοῦ τρόπου συντηρήσεως αὐτοῦ.

Τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἐπώασιν καὶ θίγονται ἐν αὐτῷ ἡ ὄντογένεσις, ἡ φυσιολογία αὐτῆς, τὰ κρίσιμα σημεῖα τῆς ἐπώασεως, οἱ παράγοντες οἱ ἐπηρεάζοντες αὐτήν, αἱ μέθοδοι ἐπώασεως, ὁ τρόπος ἐφαρμογῆς αὐτῶν κλπ. Εἰς τὰ τρία ἐπόμενα κεφάλαια ὁ συγγραφεὺς ἀσχολεῖται διεξοδικῶς μὲ τὴν ἀνατροφὴν τῶν νεοσσῶν, τὴν ἀχύρσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐκτροφὴν τῶν ὠοτόκων ὀρνίθων (ὠοπαραγωγῆς καὶ ἀναπαραγωγῆς) ὑπὸ διάφορα συστήματα παρέχων λίαν χρήσιμα καὶ ἀφθονα στοιχεῖα ἐφηρμοσμένης Πτηνοτροφίας, τὸ δὲ τελευταῖον κεφάλαιον εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἀναπαραγωγὴν τῶν ὀρνίθων ἡ ὅποια ἐξετάζεται βάσει τῶν τελευταίων ἀπόψεων τῆς Ζωοτεχνίας.

Ἀξιοσημείωτος τυγχάνει ἡ συμβολὴ τοῦ συγγράμματος καὶ διὰ τὴν ἀκριβῆ ὀρολογίαν ἡ ὅποια ἀσφαλῶς θὰ καθιερωθῇ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐπιστήμῃ.

K. B. T.

ΔΙΟΝ. Π. ΤΟΥΛΙΑΤΟΥ : Ἡ ἱστορία τῶν φαρμάκων καὶ ἡ δύναμις τοῦ κυττάρου. (Ἀθήναι 1958, σελίδες 408).

Συνεχίζων τὴν πρωτότυπον καὶ τὸσον ἐνδιαφέρουσαν συγγραφικὴν ἐργασίαν του, ὁ διαπρεπὴς Ὑφηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γενούσης κ. Διον. Τουλιάτος ἐδημοσίευσεν προσφάτως, τὸν τρίτον καὶ ὠραιότερον ἴσως τόμον τῆς, ἐπὶ τῆς

Ἱστορίας τῆς Ἱατρικῆς, μελέτης του τὴν ὁποίαν λίαν μετριοφρόνως ἄλλωστε θεωρεῖ ἐκλαϊκευτικὴν.

Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο ἐξιστορεῖται ἡ διὰ φαρμάκων θεραπευτικὴ τοῦ παρελθόντος συγκρινομένη μετ' ἐκείνην τῆς σήμερον, καὶ ἀποκαλύπτεται ἡ διὰ μέσου τῶν αἰώνων διηγετικὴ πάλῃ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τῆς νόσου.

Ἐπὶ πλέον ὁμως τὸ βιβλίον τοῦτο, τὸ ὁποῖον μετὰ τῶν προηγουμένως ἐκδοθέντων ἐτέρων δύο (Ἀρρώστιες, Γιατροὶ καὶ Φάρμακα 1956.—Ἡ ἐξέλιξις τῆς Ἱατρικῆς διὰ μέσου τῶν αἰώνων 1957) ἀποτελεῖ ἐν ὠραιότατον τρίπτυχον, εἶναι καὶ εἰς διδύραμβος διὰ τὸ αἰώνιον Ἑλληνικὸν Πνεῦμα τὸ ὁποῖον πρῶτον ἠρεῦνησε καὶ ἐξήγησε ἐπιστημονικῶς τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς.

Ἐκ τῆς ἀναδιφήσεως τῶν βιβλίων τοῦ διαπρεποῦς συγγραφέως, ὁ ἀναγνώστης ὄχι μόνον διδάσκειται καὶ τέρπεται, ἀλλὰ καὶ θαυμάζει τὴν τεραστίαν προσπάθειαν τὴν ὁποίαν κατέβαλεν ὁ κ. Τουλιᾶτος διὰ τὴν συγκεντρώσῃ τὴν ὕλην ἢ ὁποία ἀπητήθη διὰ τὴν συγγραφὴν τῶν βιβλίων του τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ ἀποκληθῶν τὸ «Ἔπος τῆς Ἑλληνικῆς Ἱατρικῆς».

Μίαν δὲ διάπυρον εὐχὴν ἐκφράζει ὁ ὑπογράφων, ὅπως τὰ βιβλία τοῦ κ. Τουλιᾶτου ὄχι μόνον καταλάβουν τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν εἰς τὴν βιβλιοθήκην παντὸς Ἑλλήνος διανοουμένου, ἀλλὰ καὶ μεταφρασθῶν εἰς ξένας γλώσσας διὰ νὰ γίνουσι γνωστὰ καὶ πέραν τῶν στενῶν ὁρίων τῆς πατρίδος μας.

K. B. T.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ. Δ/ΝΣΙΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΙΠΠΩΝΕΙΩΝ : Στοιχεῖα ἵππολογίας, ὕγιεινῆς, ἐκγυμνάσεως καὶ ἐργασίας κτηνῶν. (Δεκέμβριος 1958).

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχει δημιουργηθεῖ εἰς πολλοὺς ἢ ἐντύπως ὅτι ἡ μηχανοκίνησις τῶν μεταφορικῶν μέσων τοῦ στρατοῦ, ἔθεσε τελειωτικὰ εἰς τὸ περιθώριον τὰ ζῶα ὡς μέσα κινήσεως καὶ μεταφορῶν.

Ἐὰν ὁμως λάβει τις ὑπ' ὄψιν του τὴν φύσιν τοῦ ἑλληνικοῦ γεωγραφικοῦ χώρου καὶ ἐνθυμηθῇ τὴν συμβολὴν τοῦ ζώου εἰς τὰς ἐπιτυχίας μας κατὰ τὴν Ἀλβανικὴν Ἐποποιίαν θὰ ἀντιληφθῇ, τὴν σημασίαν αὐτοῦ ὡς πολυτίμου ὀργάνου μάχης.

Ἐνεκα τούτου ἡ Κτηνιατρικὴ Ὑπηρεσία Στρατοῦ ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην ἡγεσίαν τοῦ Διευθυντοῦ αὐτῆς Ταξιάρχου κ. Ἀλεξ. Ζαμπετάκη ἐξέδωκε τὸ ἐν ἐπικεφαλίδι ἐγχειρίδιον τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι ἀσφαλῶς πολυτίμον βοήθημα ὄχι μόνον διὰ τοὺς κτηνιατρικοὺς ἀξιωματικοὺς ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀσχολούμενον μετὰ τὰ ζῶα τοῦ στρατεύματος πρῶσσωπικόν.

K. B. T.

ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ : Ἐπιστημονικὴ ἔπετηρίς. (Τόμος 2ος, 1957).

Ἦδη, ἐπτά μόνις ἔτη ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς της ἡ Κτηνιατρικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐκυκλοφόρησεν τὸν δεῦτερον τόμον τῆς Ἐπιστημονικῆς ἔπετηρίδος αὐτῆς.

Ἐξαίρετος τόσον εἰς ἐμφάνισιν ὅσον καὶ εἰς ἐπιστημονικὸν περιεχόμενον,

ἡ ἐπετηρὶς ἀποτελουμένη ἐκ τριακοσίων περίπου σελίδων ἐξεδόθη τῇ φροντίδι τοῦ τακτικοῦ καθηγητοῦ Μαιευτικῆς καὶ Παθολογίας Βοοειδῶν κ. Κ. Βλάχου, Κοσμήτορος τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἐκδόσεως, ὅστις καὶ προλογίζει ταύτην.

Ἡ Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς περιέχει τὰς κάτωθι ἐπιστημονικὰς μελέτας τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῆς Κτην. Σχολῆς :

- 1) Κ. Βλάχου, Ἀδ. Νικολαΐδου - Βαρελλᾶ καὶ Π. Τσακάλωφ : Αὔξεις τῆς μακροβιότητος τοῦ σπέρματος δι' ἀντικαταστάσεως μέρους τῶν ἠλεκτρολυτῶν διὰ γλυκόζης καὶ δισανθρακικοῦ νατρίου εἰς τὰ ἀραιωτικά μέσα.
- 2) Ν. Ἀσπιώτη, Α. Καραμανλίδη καὶ Β. Ἐλέζογλου : Αἱματοεγκεφαλικὸς φραγμὸς καὶ ὁδοὶ προσπελάσεως τῶν φαρμάκων εἰς τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα.
- 3) Ι. Βικελίδου : Ἡ ὀστεοσύνθεσις εἰς τὰ μικρὰ κατοικίδια ζῷα.
- 4) Ε. Τσιρογιάννη : Συμβολὴ εἰς τὴν ἀνατομοπαθολογικὴν μελέτην τῶν νεφρῶν τῶν ζῴων καὶ ἰδιαιτέρως τῆς «σπιλώδους» νεφρίτιδος τῶν μόσχων.
- 5) Α. Σπαῆ : Ἡ σημασία τοῦ χαλκοῦ εἰς τὴν παθολογίαν τῶν προβάτων καὶ τῶν βοοειδῶν.

Π. Ν. Δ.